

Urantia-kirjan
vierasperäisiä ja uudissanoja

2003

Seitsemäs, korjattu painos

Saatteeksi

Sanaluetteloon on kerätty joukko sellaisia *Urantia-kirjassa* esiintyviä sanoja, jotka ovat joko kirjan omaa erikoisanastoa tai muulla tavoin joillekuille lukijoille mahdollisesti vieraita. Luetteloon ei ole sisällytetty jonkin tieteenalan, kuten geologian, biologian, kasvi- tai eläintieteen, astronomian ym., erikoisterminologiaa, sillä niiden merkitys käy useimmiten selville tekstiyhteydestä.

Sanoista esitetään osittain myös niiden etymologia eli sanahistoria, sillä siitä on apua lähes kaikkien sanojen kohdalla niiden merkitystä mielessä hahmotettaessa.

Koska luultavasti vain harva lukija tulee koskaan lausumaan etymologian lähtökohtana olevia latinalaisia sanoja, ne on kirjoitettu klassisen ajan asussaan, siis ilman oppikirjoissa esiintyviä vokaalin kestoa ja sanapainoa osoittavia ylimääräisiä merkkejä. Verbit esitetään infinitiivimuodossa. Joidenkin verbien kohdalla mainitaan lisäksi jokin muu taivutusmuoto, jos se on lähempänä sitä asua, jossa sana suomessa ja muissa nykykielissä esiintyy. Substantiivit esitetään aina nominatiivissa ja usein lisäksi genetiivissä, sillä taivutusmuotojen vartalo on lähes poikkeuksetta se muoto, josta nykykielet ovat lainanneet kyseiset sanat.

Kreikankieliset sanat on kirjoitettu latinalaisin kirjaimin. Kreikan sanoissa esiintyvät monituiset diakriittiset merkit on nykykreikan mukaisesti supistettu kolmeen: Sanapaino, jos se ei ole ensimmäisellä tavulla, on merkitty aksenttimerkillä (`) sen tavun vokaalin päälle, joka on painollinen; vokaalilla alkavien kreikkalaisten sanojen kohdalla sanaa edeltävä sisäänpäin kääntyvä merkki (´) tarkoittaa, että sanan alussa ääntyi aikanaan heikko [h]-äänne; ulospäin kääntyvä merkki (´) puolestaan tarkoittaa, että kyseistä heikkoa [h]-äännettä ei ole sanassa koskaan esiintynyt. Kreikan kirjan [X], joka yleensä kirjoitetaan latinalaisin kirjaimin [kh], on translitteroitu [h], sillä suomen h-äänteen ääntämys on riittävän lähellä kreikan [X]-kirjaimella merkittyä äännettä. Samasta syystä kreikan kirjan [Φ] on translitteroitu [f] eikä [ph]. Kreikan kielen kirjain [Θ] on translitteroitu [th]; äänne esiintyy myös esimerkiksi englannin ja kastilian (manner-Espanjan) kielessä, ja ilmaistaan foneettisessa tarkekirjoituksessa [t]-merkillä. Sanojen ääntämys on ilmoitettu vain poikkeuksellisesti. Vokaalien kestoa, joka esimerkiksi latinassa on jokaisen sanan kohdalla erikseen opittava, ei ole merkitty. Kreikkalaisissa sanoissa vain painollinen vokaali on kestoltaan pitkä.

Kieliopillisista termeistä on käytetty seuraavia lyhenteitä: *inf.* 'infinitiivi'; *partis. pres.* 'partisiipin preesens'; *partis. perf.* 'partisiipin perfekti'; *subst.* 'substantiivi'; *adj.* 'adjektiivi'; *genet.* 'genetiivi'.

Merkki [<] tarkoittaa, että sitä seuraava sana johtuu edellisestä sanasta; merkki [>] puolestaan tarkoittaa, että sitä edeltävästä sanasta on johdettu seuraava sana.

Jos sanan etymologiaksi on merkitty 'neologismi' eli uudissana, se tarkoittaa, että sana on *Urantia-kirjan* erikoissanastoa, eikä sen muodostamistapaa ole niin ollen ryhdytty arvailemaan siinäkään tapauksessa, että se olisi ilmeisen helppoa ja kiistatonta

Jokaisen sana-artikkelin lopussa on lueteltu ne *Urantia-kirjassa* esiintyvät sanat, jotka on johdettu käsitellystä sanasta. Yhdyssanoja ei kuitenkaan ole otettu mukaan johdannaisiin, sillä monien sanojen kohdalla niiden lukumäärä olisi kymmeniä. Samasta syystä sanojen suomen kielen mukaisia taivutusmuotoja ei ole lueteltu.

Toivon sanaluettelosta olevan apua ja hyötyä *Urantia-kirjan* opiskelijoille. Otan mieluusti vastaan parannusesityksiä ja ehdotuksia sanastoon liitettävistä sanoista, jotta sanaluettelosta mahdollisesti myöhemmin otettavat uudet painokset täyttäsivät entistäkin paremmin tehtävänsä.

Helsingissä 23. elokuuta 1997

Seppo Kanerva
Aurinkoranta 6 B 22
00990 HELSINKI

Abandonteri. [Neologismi.] Uversan “keski-väliolento”; Uversan tietyyppinen pysyväisasukas.

Absoluta. [Neologismi.] Uversassa käytetty termi avaruuden voimavarauksesta.

Absolutum. [Neologismi.] Melkisedekien käyttämä termi Paratiisin substanssista.

Absoluutti. [Lat. *absolvere*, partis. perf. *absolutum*: päästää, irrottaa, vapauttaa, saattaa loppuun, suorittaa, päättää; *absolutus* (mask. partis. perf.) irrotettu, loppuun suoritettu, lopullinen, täydellinen, ehdoton.] Filosofian ja monen muun alan termi: ehdoton, rajoittamaton, riippumaton, täydellinen; itsessään täydellinen, muista riippumaton.

Johdannaistermejä: **absolutismi, absolutisoija, absoluuttinen, absoluuttisuus, aliabsoluuttinen** (vähemmän kuin absoluuttinen).

Absoluuttinen Jumala. *Urantia-kirjan* erikoisterminologiaa. ’Absoluuttinen Jumala’ ei tarkoita ’ehdoton Jumala’. Absoluuttinen Jumala on universumievoluution finiittistä ja absoniittista vaihetta seuraavan absoluuttisen vaiheen Jumala: kehkeytyvä, aktuaalistuva, kokemuksellinen Jumala, toisin kuin potentiaalisuutta edustava Jumaluusabsoluutti eli Kvalifioitu Absoluutti. [Kts. Kvalifioitu Absoluutti.]

Absoluuttisuus. *Urantia-kirjan* erikoisterminologiaa. Absoluuttisuus on ajallisesti ajateltuna (mikä sinänsä ei ole oikea ymmärtämisen tapa, mutta ihmiselle ainoa mahdollinen) joko alkuperäistä absoluuttisuutta eli eksistentiaalista, alutonta menneisyyden absoluuttisuutta tai kokemuksellista absoluuttisuutta, koskaan päättymätöntä, loputonta tulevaisuuden absoluuttisuutta, joka seuraa universumievoluution finiittistä ja absoniittista vaihetta.

Absoniittisuus. [Neologismi.] Finiittisyyden ja kokemuksellisen absoluuttisuuden välillä oleva olemassaolon alue. Absonitia, perimmäisyys, transsendensi ja transsendenttisuus tarkoittavat jokseenkin samaa. Perimmäisen Jumalan valtakunta.

Johdannaisia: **absoniitti, absonitia, absoniittinen, absonitisoitua.**

Absorboida. [Lat. *absorbere*: niellä, imeä itseensä, vaatia itselleen.] Imee itseensä, pidättää itsessään.

Johdannaisia: **absorboitua, absorptio** (imeytyminen, sisässä pysyminen)

Abstrahoida. [Lat. *abstrahere*, partis. perf. *abstractum* (josta paljon nykykielten johdannaisia): vetää

pois, laahata pois, sulkea pois, eristää, erottaa, poistaa, irrottaa, vapauttaa, pidättää, estää.] Erottaa havaintoyhteydestä, erottaa olennainen muusta, pelkistää, muodostaa yleiskäsite.

Johdannaisia: **abstrakti, abstraktio, abstraktinen.**

Abstrakti. [Kts. ’abstrahoida’]. Konkreettisen vasta-kohta; käsitteellinen, puhtaasti ajatuksellinen, epähavainnollinen; abstrahoimalla aikaansaatu.

Johdannaisia: **abstraktio, abstraktinen.**

Absurditeetti. [Lat. *absurdus*: epäsointuinen, rämisevä, tympäisevä, järjetön, mieletön, mahdoton, älytön, kelvoton.] Mielettömyys, älyttömyys, järjettömyys, järjenvastaisuus; jokin, jossa “ei ole päätä eikä häntä”.

Adamiittit. [Neologismi.] Aatamin ja Eevan jälkeläisten rotu.

Adjutantti. [Lat. *adiuvare*: auttaa, avustaa; > *adiutans*: auttava, avustava.] Korkeaa sotilashenkilöä tai valtionpäämiestä avustava henkilökohtainen upseeri; avustaja. Englanninkielisessä *Urantia-kirjassa* sana esiintyy myös mielenauttajahengen nimityksessä.

Adoptoida. [Lat. *adoptare*: valita, ottaa; ottaa lapsekseen.] Ottaa lapsekseen; valita.

Johdannainen: **adoptointi.**

Adventti. [Lat. *advenire*: tulla luo, tulla perille, saapua; lähätä; > *adventus*: tulo, saapuminen; lähestyminen.] Saapuminen, etenkin Kristuksen saapuminen, ja siitä johtuen kristillisessä kielenkäytössä joulua edeltävä kausi.

Aggressio. [Lat. deponenttiverbi *aggredior*, imperf. *aggressus sum*: astua luokse, mennä luo, lähestyä, kääntyä puoleen; koettaa taivuttaa; käydä kimppuun, hyökätä vastaan, käydä käsiksi, ryhtyä, yrittää.] Hyökkäys, kimppuun-, käsiksikäyminen; yritteliäisyys, tarmokkuus, energisyys.

Johdannaisia: **aggressiivinen, aggressiivisuus.**

Agitaatio. [Lat. *agere*: ajaa, ajella, liikutella, ohjalla, ajaa liikkeelle, myllertää, kuohuttaa; toimittaa, harjoittaa; viettää, kuluttaa; käsitellä, puhella, keskustella, neuvotella; ajatella, miettiä, harkita. Partis. perf. *actus*. Sanasta on johdettu suuri joukko nykykielten sanoja, kuten: agentti, akti, aktio, aktori, aktuaalinen, aktiivinen, aktiviteetti, aktivoida.] Myllertäminen, kiihottaminen, yllyttäminen, kuohuttaminen.

Johdannainen: **agitaattori** (kiihottaja; yllyttäjä).

Agondonteri. [Neologismi.] Urantian kaltaisista eristetyistä maailmoista tulevista ylösnousemuksellisista käytetty nimitys. “Se tarkoittaa evolutionaarisia tahdollisia luotuja, jotka kykenevät uskomaan, vaikk’ eivät näe; pysymään lujina, kun joutuvat erityksiin, ja voittamaan ylitsepäsemättömiä vaikeuksia.” [579:1]

Akkumuloitua. [Lat. *accumulare*: kasata, lisätä, antaa ylen määrin.] Kasautua, kertyä, keräytyä.

Johdannainen: **akku** (joka on lyhennelmä akkumulaattori-sanasta ja tarkoittaa patteria, laitetta, johon on “kasattu” sähköä tai muuta energiaa).

Akrobaattinen. [Kreik. *akrobatos*: korkealla kulkeva.] Taitovoimistelijan kykyjä osoittava.

Aksiaalinen. [Lat. *axis*: akseli; napa; ilmansuunta; taivas.] Sfäärin tai pallon napojen kautta kulkeva; akselin suuntainen, akselin myötäinen.

Johdannainen: **akksiaalinopeus** : nopeus, jolla kappale kiertää akselinsa ympäri.

Akti. [Kts. ’agitaatio’.] Toimi, toimitus, toimenpide; juhlallinen toimitus.

Johdannainen: **aktiivinen** ja kaikki sen johdannaiset.

Aktiivinen. [Kts. ’agitaatio’.] Toimiva, toiminnallinen, tarmokas, tehokas, oma-aloitteinen; passiivisen vastakohta.

Johdannaisia: **aktiivisuus, aktiviteetti, aktivoida, aktivoija, aktivoitua.**

Aktuaali. [Kts. ’agitaatio’.] Filosofian termi, joka ei *Urantia-kirjassa* koskaan tarkoita “ajankohtainen”. Ajallisuuteen ja avaruuteen julki tullut; ilmenevä; ilmi tullut, manifestoitunut, todentunut potentiaali.

Johdannaisia: **aktuaalinen, aktuaalistaa, aktuaalisoitua, aktualisoida, aktuaalistua, aktuaalistumisen, aktuaalisuus, aktualiteetti.**

Akvedukti. [Lat. *aqua*: vesi; *ducere*: johtaa]. Roomalaisten rakentama kivipilareiden päällä kulkeva vesijohto.

Alfa. [Kreik. Α, α.] Kreikkalaisen aakkoston ensimmäinen kirjain.

Allegoria. [Kreik. *allegoría*, kuvaannollinen esitys.] Esitys, jossa jotkin tai monet piirteet, henkilöt, tapahtumat jne. tarkoittavat jotakin muuta kuin sitä, mitä ne näyttävät; toimivat symboleina asioille, joita ei suoraan esillä tuoda esille.

Johdannaisia: **allegorinen, allegoristi.**

Allianssi. [Lat. *alligare*: sitoa kiinni, kytkeä yhteen; sitoa, velvoittaa; > subst. *alligantia*; ransk. *alliance*.] Valtioliitto; liittokunta.

Altruismi. [Lat. *alter*: toinen; > ital. *altruismo*.] Epäitsekkäisyys, toisten parasta etsivyyys, lähimmäisenrakkautta.

Johdannaisia: **altruistinen, altruisti, altruistisuus.**

Alttari. [Lat. *altus*: korkea; > *altaria*: korkea paikka; uhritulen koroke, uhripöytä.] Uhripöytä. *Urantia-kirjassa* ja Raamatussa puhutaan mm. “Baalin korkeasta paikasta”; sillä siis tarkoitetaan Baalin alttaria.

Asteroidi. [Lat. *astrum*: tähti.] Pikkuplaneetta.

Amadoniitti. [Neologismi.] Caligastian kapinan ihmissankarin Amadonin jälkeläiset ja kannattajat. ’Amadoniitti’ on kulttuurinen, ei rodullinen, termi.

Amfiteatteri. [Kreik. *amfi*: kaksois-; *theatron*: teatteri.] Soikion tai ympyrän muotoinen teatteri- tai näyttämörakennus, joka koostuu kuin kahdesta puoliympyrän muotoisesta teatterista. Rooman Colosseum on amfiteattereista tunnetuin.

Amplifikaatio. [Lat. *amplificare*: tehdä laajemmaksi, laajentaa, suurentaa; kartuttaa, vahvistaa.] Kartuttaminen, laajentaminen; kartutus, laajennus; jonkin aiheen entistä laajempi ja tarkempi käsittely.

Amuletti. [Lat. *amuletum*: taikaesine.] Taikaesine, jota käytetään uskottaessa sen suojelevan noituudelta, onnettomuuksilta, sairaudelta tms.

Analogia. [Kreik. *analogía*: se, mikä oli ennen; oikea suhde.] Yhdenmukaisuus, samaisuus, samansäilyisyys.

Johdannainen: **analoginen.**

Analyysi. [Kreik. *ánalysis*: hajottaminen.] Erittely, jäsentely; tarkka, yksityiskohtainen tutkimus; hajottaminen osiinsa.

Johdannaisia: **analysoida, analysointi, analyttinen**

Anarkia. [Kreik. *anarhía*: hallituksettomuus.] Sekasorto, kaaos; laittomuus; järjestyksen puute.

Anatomia. [Kreik. *anatomía*: aukileikkaaminen.] Ruumiinrakenne; oppi ruumiinrakenteesta.

Johdannaisia: **anatomi** (henkilö, joka harjoittaa anatomiaa); **anatominen.**

Andiitit. [Neologismi.] Aatamin ja Eevan jälkeläisten rodun eli violetin rodun, nodiittien ja sangik-rotujen sekoittumisesta kehkeytnyt rotu.

Johdannainen: **andiittinen.**

Andoniitit. [Neologismi.] Andonin ja Fontan jälkeläisistä kehkeytnyt Urantian alkuperäinen ihmisrotu.

Aneeminen. [Kreik. *'an:* ei-, epä-; *'aima:* veri.] Vähäverinen, väritön, mitäänsanomaton.

Antagonismi. [Kreik. *'antagonízesthai:* taistella vastaan.] Sovittamaton ristiriita, vihamielinen ristiriita; vastakohtaisuus.

Animaalinen. [Lat. *anima:* tuuli; henki; elämä > *animalis:* elollinen, elävä.] Eläimelle ominainen, eläimen kaltainen, eläimellinen.

Animismi. [Kts. edell.] Uskomus, jonka mukaan elottomilla olevaisilla olisi sielu.

Annaali. [Lat. *liber annalis:* vuosikirja.] Vuosikirja; aikajärjestyksessä etenevä tapahtumaluettelo.

Antigravitaatio. [Kreik. *'anti:* vastaan; lat. *gravitatio:* raskaus, painovoima.] Vetovoimaa, gravitaatiota, vastustava voima tai kyky.

Johdannainen: **antigravitatorinen.**

Antiklimaksi. [Kreik. *'anti:* vastaan, epä-; *klimaks:* nousu.] Hurmion laskuvaihe.

Antipodinen. [Kreik. *'antípodes:* jalat vastakkain.] Vastakkainen; eri näkökulmasta katsottava.

Antisosaalinen. [Kreik. *'anti:* vastaan; lat. *socialis:* yhteisöä koskeva.] Yhteisön- tai yhteiskunnanvastainen; yhteiskuntaan vihamielisesti suhtautuva.

Antiteesi. [Kreik. *'antíthesis:* vastakkainasettelu.] Väitteen vastakohta; vastaväite; alkuperäisen kieltävä.

Antropomorfinen. [Kreik. *'anthropos:* ihminen; *morfé:* muoto.] Ihmishahmoinen, ihmisen kaltainen, ihmisen näköinen.

Johdannainen: **antropomorfismi.**

Apokalyptinen. [Kreik. *'apo:* pois; *kálypsis:* verho.] Ilmestysmäinen; paljastusmainen. Apokalypsi tarkoittaa samaa kuin latinapohjainen *'revelaatio'*. Sanaan liittyvä sivumerkitys on, että paljastukset koskevat "viimeisiä aikoja", joihin kuuluu paljon kauheutta. Uuden testamentin Johanneksen Ilmestys on apokalyptinen.

Apotti. [Aramea *abba:* isä.] Munkkiluostarin johtaja.

Areena. [Lat. *arena, harena:* hiekka, hietikko.] Amfiteatterin tai sirkuksen hiekkakenttä, näyttämö; taistelukenttä.

Arenti. [Lat.] Maanvuokraussopimus tai -suhde.

Argumentti. [Lat. *argumentum:* todiste; todistusperuste, perustelu; aihe, sisältö, juoni; tarina, näytelmä-kappale.] Todiste, peruste, perustelu; perusteltu väite; (englannissa myös: kiista, kiistakysymys.)

Aristokratia. [Kreik. *'aristos:* paras; ylimys; *kratéin:* hallita.] Ylimystö, aatelisto, parhaimmisto; ylimystövalta, parhaimmistovalta.

Johdannaisia: **aristokraatti, aristokraattinen.**

Aritmetiikka. [Kreik. *'arithmetiké:* oppi luvuista.] Laskuoppi; se matematiikan osa, joka käsittelee lukuja ja laskutoimituksia ilmoitetuilla luvuilla; ei algebra eikä geometria.

Johdannainen: **aritmeettinen.**

Arkeologia. [Kreik. *'arhéos:* vanha, muinainen; *logos:* sana, oppi.] Muinaistiede. Ihmiskunnan menneisyyden tutkimus ajalta, jolta ei ole kirjallisia jäännöksiä.

Johdannainen: **arkeologi.**

Arkkienkeli. [Kreik. *'arhéos:* vanha; *'angelos:* sanansaattaja.] Vanhempi enkeli, pääenkeli, ylienkeli.

Arkkikapinallinen. [Kreik. *'arhéos:* vanha; suom. *kapinallinen.*] Pääkapinallinen, emäkapinoija.

Arkkitehti. [Kreik. *'arhéos:* vanha; *tékton:* rakentaja.] Rakennuksen tai rakenteen suunnittelija ja rakentamisen valvoja.

Johdannaisia: **arkkitehtuuri** (rakenne; rakennus-suunnitelma, -kaava), **arkkitehtoninen:** rakennetta koskeva; *Urantia-kirjassa:* evoluution ulkopuolella aikaansaatu; erikseen rakennettu.

Artikla. [Lat. *articulus:* pikku jäsen; nivel; jäsen, osa.] Lain tai sopimuksen osa, kappale tai pykälä.

Aspekti. [Lat. *aspicere:* huomata, havaita, katsoa, katsella, tarkastaa; > *aspectus:* katsominen, silmäys, katse; näköala, näköpiiri, näkökulma.] Näkökulma, katsantokanta; puoli, ominaisuus.

Assimiloitua. [Lat. *assimilare:* samankaltaistaa.] Mukautua, yhtäläistyä; yhteytyä. Fysiologiassa *'assimilaatio'* tarkoittaa eliön ainesosien rakentumista ravintoaineista. Kasvitieteessä sillä tarkoitetaan

hiilidioksidin yhteyttämistä.

Assosiaatio. [Lat. *associatio*: liittyminen.] Yhdistymä, liittymä, yhteenliittymä, miellelyhtymä, mielle.

Johdannaisia: **assosioida, assosioitua, assosiatii-vinen.**

Astrologia. [Kreik. *'astro-*: tähti-, *logos*: sana, oppi; *astrología*: tähdistä ennustaminen.] Taikauskoinen käsitys, jonka mukaan tähdistä voisi lukea tietoa menneisyydestä ja tulevaisuudesta.

Johdannainen: **astrologi.**

Astronomia. [Kreik. *'astro-*: tähti-, *nomía*: tieto, oppi; *astronomía*: tähtitiede.] Tähtitiede.

Johdannaisia: **astronomi, astronominen.**

Ateismi. [Kreik. *'a-*: ei-; *theos*: jumala; uuslat. *atheismus*: jumalankieltäminen.] Jumalankieltäminen.

Johdannainen: **ateistinen.**

Attribuutti. [Lat. *attribuere*: antaa, osoittaa, määrätä; suoda, tuottaa; lukea syyksi, lukea ansioksi.] Määrite; ominaispiirre. Filosofiasa: olennainen ominaisuus, substanssin ilmenemismuoto.

Auktoriteetti. [Lat. *auctor*: enentäjä, edistäjä; kertoja; vahvistaja; esikuva, edelläkävijä; kirjailija; neuvonantaja, kehottaja; alkuunpanija, aiheuttaja; omistaja; edusmies; > *auctoritas*: vakuus, takuu; pätevyys; esikuva, esimerkki; arvo, vaikutus, arvovalta, valta, vaikutusvalta, vaikutusvoima; neuvo, kehoitus, tahdonilmaisu, tahto, lausunto, käsky; valtuutus, valtakirja.] Vaikutusvalta, arvovalta, määräysvalta; luotettava pätevyys; arvovaltainen henkilö.

Johdannainen: **autoritaarinen** (määräilevä, epädemokraattinen).

Autenttinen. [Kreik. *authéntes*: täysin itsenäinen.] Väärentämätön, aito; luotettava.

Johdannainen: **autenttisuus.**

Autonomia. [Kreik. *'auto*, itse; *nomía*, määräysvalta > *autonomía*: riippumattomuus.] Itsemääräämisoikeus, oikeus päättää omista asioistaan, riippumattomuus.

Johdannainen: **autonominen.**

Autoritaarinen. [Kts. 'auktoiteetti'.] Määräävä, määräilevä, käsky- tai määräysvaltaan perustuva; omavaltainen.

Avonaali. [Neologismi.] Avonaalit eli Hallinnolliset Pojat "vähäisemmät Kristukset" ovat paikallisuusuniversumitason jumalallisia Poikia, jotka lahjoittautuvat niille maailmoille, joille Mikael ei sitä tee.

Bakteri. [Kreik. *baktérion*: sauva.] Suvuttomasti lisääntyvä, useimmiten yksisolainen pieneliö tai jakosieni.

Barbaari. [Kreik. *barbaros*: ulkomaalainen, muukalainen; ei-kreikankielinen; lat. *barbarus*: muukalainen; sivistymätön, tietämätön, raakalainen.] Villi-ihminen; sivistymätön; raakalainen.

Johdannaisia: **barbaarinen, barbaarisuus, barbaria, barbaarimainen.**

Barometri. [Kreik. *barós*: paine; *metron*: mitta.] Ilmapuntari; painemittari.

Beduiini. [Arabia *badw*: autioma; > *badaawiin*: autiomaassa asuva; ransk. *bedouin*.] Autiomaassa elävään nomadiheimoon kuuluva.

Biljoona. [Lat. *bi-*, kaksi; *mille*, tuhat.] Miljoona miljoonaa, 10¹². Amerikan englannissa *billion* tarkoittaa miljardia.

Biologia. [Kreik. *bios*: elämä; *logos*: oppi, tieto, sana.] Eliömaailman tutkimus; elollisuutta koskeva.

Johdannainen: **biologinen.**

Bona fide. [Lat. *bona fide*: hyvässä uskossa; huom. äänetään *bonaa fidee*.] Hyvässä uskossa, vilpittömästi; vilpittömästi ajatellen.

Botaaninen. [Kreik. *botaniké*: kasvioppi]. Kasvitieteellinen; kasvistoa koskeva.

Daynaali. [Neologismi.] Kolminaisuuden Opettaja-Pojista käytetty vaihtoehtoinen nimitys.

Deflektori. [Lat. *deflectere*: taivuttaa alas; ohjata, kääntää sivulle, kääntää syrjään; poiketa, kääntyä pois; muuttaa.] Prismataho; valon suunnan kääntäjä.

Degeneroituminen. [Lat. *degenerare*: huonota suvustaan, rappeutua, turmeltua; > vast. subst. *degeneratio*; < *de*: pois, ei-; *genus*: polvi, suku.] Geneettinen tai biologinen heikkeneminen; rappeutuminen, turmeltuminen.

Johdannainen: **degeneroitua.**

Delegoida. [Lat. *delegare*: lähettää; jättää jnk:n vaaraan, uskoa huostaan; lukea jnk:n syyksi; valtuuttaa lailla.] Valtuuttaa; siirtää tehtävä alaisen tai jonkun muun suoritettavaksi.

Johdannainen: **delegoitua.**

Dematerialisointi. [Latinaan pohjautuva uusmuodoste. Lat. *de*: ei-, pois; *materia*: aine] Aineesta ja

aineellisuudesta erottaminen, syrjäyttäminen.

Johdannainen: **dematerialisoida**.

Demokratia. [Kreik. *demos*: kansa; *kratía*: hallitus, valta.] Kansanvalta.

Demoni. [Kreik. *daimon*: jumal'olento, daimoni.] Riivaaja, paha henki, hornanhenki.

Desimaali- [Lat. *decimus*: kymmenes.] 1) Kymmenesosa; kymmen-, 2) *Urantia-kirjassa*: yksi kymmenestä; kokeiluplaneetta. "... suunnilleen yksi maailma kymmenestä määrätään desimaaliplaneetaksi ja merkitään Elämäkantajien erityisrekisteriin." [664:1]

Despootti. [Kreik. *despótes*: herra, isäntä.] Rajaton yksinvalti; sisältää usein sivumerkityksen omavaltaisesta ja julmasta vallankäytöstä.

Johdannainen: **despoottinen**.

Determinismi. [Lat. *determinare*: määrätä rajat, rajoittaa.] Käsitys, jonka mukaan kaikki tapahtuminen on tiukan kausaalisuuden, syy- ja seuraussuhteen lain, määrittämää.

Johdannainen: **deterministinen**.

Dialogi. [Kreik. *diálogos*: kaksinpuhelu] Vuoropuhelu.

Diktaattori. [Lat. *dictare*: sanella; > *dictator*: sanelija, yksinvalti.] Yksinvaltainen hallitsija; sisältää sivumerkityksen mielivaltaisesta vallankäytöstä.

Johdannainen: **diktatorinen**.

Dilemma. [Kreik. *di-*: kaksi-, *lemma*: päätös, oletus.] Pulmatilanne, jossa on tehtävä valinta kahden (yhtä huonon) vaihtoehdon välillä. Usein arkikielenkäytössä 'dilemma' merkitsee vain 'pulma'.

Dimensio. [Lat. *dimensio*: mittaaminen.] Ulottuvuus, suuruus; puite.

Johdannainen: **dimensionaalinen**.

Diplomaatti. [Kreik. *diploma*: kahtia taitettu arkki, kaksi yhteen sidottua kirjoitustaulua, jotka on käännetty toisiaan vasten; suosituskirje; > lat. matkustavalle annettu suojeluskirje, jossa kerrottiin tämän olevan kirjeen allekirjoittajan suojeluksessa; passi.] 1) Valtiovallan (tavallisesti valtionpäämiehen) valtuutettu henkilö, jonka tehtävänä on edustaa kyseistä valtiota toisessa valtiossa tai kansainvälisessä järjestössä; 2) taitava, sovitteleva ja joustavasti toimiva henkilö.

Johdannainen: **diplomaattinen**.

Diplomi. [Kts. edell.] Kirje, jolla myönnetään jokin

oppiarvo tai arvonimi; kunniakirja.

Dispensaatio. [Lat. *dispensatio*: jakelu; hallinto, hoito; < *dispensare*: punniten jaella; hoitaa, hoitaa taloutta, hallita, järjestellä; jaella.] *Urantia-kirjassa* erikoismerkitys 'kahden tuomiopäivän, kuolleistaheittämissäpäivän, välinen kausi; tuomiokausi'; armon jakelu; armon kausi; kausi. Uskonnollisessa kirjallisuudessa 'dispensaation' suomennoksena on joskus käytetty sanaa 'armotalous'.

Distribuutio. [Lat. *distribuere*: jakaa, jaella, jaoittaa, luokitella; > *distributio*: jako, jaotus.] Jakelu, jako; jakautuminen, jakauma; hajautuminen, levittäytyminen, levitys.

Divaani. [Pers., arab. *diwan*: neuvosto, neuvoston istuntosali; kanslia.] Selkä- ja sivunojaton sohva.

Dogmi. [Kreik. *dogma*: käsky, oppi.] Opinkappale, oppilause, jota ei tarvitse todistaa oikeaksi. Käytetään usein kirkollisesti hyväksytyistä oppilauselmista, jotka käsitetään jumalallisesti ilmoitetuiksi.)

Johdannaisia: **dogmaattinen** (opillisesti jäykkä, taipumaton, jääräpäinen, vaikka tosiasiat puhuisivat opinkappaletta vastaan), **dogmaattisuus**, **dogmatismi**, **dogmatisoida**, **dogmatisoitua**, **dogmisto**.

Dokumentti. [Lat. *docere*: opettaa, neuvoa, näyttää, osoittaa, tiedottaa; > *documentum*: esimerkki, todiste, näyte; varoitus.] 1) Todistuskappale; asiakirja; 2) esitys, joka kuvailee todellisia tapahtumia, olosuhteita tms.

Dominoida. [Lat. *dominari*: isännöidä, hallita, vallita.] Harjoittaa herruutta tai ylivaltaa, vallita, pitää ylivaltaa.

Johdannainen: **dominanssi**.

Draama. [Kreik. *drama*: näytelmä.] Näytelmä; järkyttävä tai yllättäviä käänteitä sisältävä tapahtumasarja.

Johdannaisia: **draamallinen** (näytelmällinen), **draamallistaa**; **dramaattinen** (järkyttävä, yllättävä), **dramatiikka** (yllätyksellisyys, järkyttävyys, draamatisten keinojen käyttö).

Dualismi. [Lat. *duo*: kaksi.] Näkemys, jonka mukaan koko olevaisuus perustuu kahden vastakkaisen voiman, kuten henki-aine, Jumala-paholainen, hyvä-paha, tai olennoituman rinnakkaisuuteen ja kamppailuun.

Johdannainen: **dualistinen**.

Dynaaminen. [Kreik. *dynamis*: voima; > *dynamikós*: voimallinen.] Voimallinen, voimaperäinen, omalla voimallaan vaikuttava, aikaansaava.

Johdannaisia: **dynaamisuus, dynamiikka, dynamismi**.

Dynamiikka. [Kts. edell.] 1) Fysiikassa: se mekaniikan osa, joka käsittelee liikkeen ja voiman välisiä suhteita ottaen samalla huomioon kappaleiden massat; 2) tapahtumaan vaikuttavien voimien vuorovaikutus, tapahtumien vääjäämätön kulku.

Dynamismi. [Kts. 'dynaaminen'.] 1) Käsitys, jonka mukaan kaikkeen olevaan vaikuttaa persoonallinen voima; 2) edellisen käsityksen mukainen tämä voima. *Urantia-kirja* käyttää sanaa näissä merkityksissä. Lisäksi: 3) Taidesuuntana sama kuin futurismi. 4) Fysiikassa: käsitys, jonka mukaan aineen varsinainen olemus on voimaa.

Dynastia. [Kreik. *dynasthai*: olla vahva, kyetä.] Hallitsijasuku.

Ettinen. Kts. Etiikka.

Efektiiäinen. [Lat. *effectus*: toiminnan tulos.] Tehokas, vaikuttava; tosiasiallinen.

Ego. [Lat. *ego*: minä.] Minä, itse, minus, itseys.

Johdannaisia: **egoismi** (itsekkyyys, häikäilemätön omien etujensa ajaminen), **egoisti, egoistisuus, egotisti** (itsekeskeinen, itseään ihaileva).

Egotisti. [Kts. edell.] Itsekeskeinen henkilö.

Ekonominen. [Kreik. *oikonomia*: taloudenhoito.] Taloutta koskeva, talous-; säästäväinen.

Eksistenssi. [Lat. *existere*: astua esiin; tulla näkyviin; ilmaantua, ilmestyä.] Olemassaolo, olotila; olemassaolon piiriin kuuluva kohde.

Eksistentiaalinen. [Kts. edell.] *Urantia-kirjan* erikoissanastoa: ikuisuudesta asti olemassa oleva; sanan vastaparina esiintyy usein 'kokemuksellinen'. 'Eksistentiaalinen' -sanaa ei kirjassa käytetä kertaakaan sille ihmisfilosofiassa annetussa merkityksessä.

Johdannainen: **eksistentiaali**.

Eksklusiivinen. [Lat. *excludere*: sulkea ulos.] Muut pois sulkeva; yksinomainen; äärimmäisyyteen menevä.

Johdannainen: **eksklusiivisuus**.

Eksodus / Exodus. [Kreik. *'eksodos*: lähtö; latinais-tettu muoto 'exodus'.] Massiivinen poistuminen, maastalähtö; lähtö Egyptistä; Toinen Mooseksen kirja.

Eksogamia. [Kreik. *'ekso*: ulos; *gamos*: avio.] Ulko-ryhmäavioliitto; avioliitto omaan heimoon kuulumattoman kanssa.

Johdannainen: **eksogaaminen**.

Ekspansio. [Myöhäislat. *expansio*: levittäytyminen.] Laajeneminen; vaikutusvallan kasvu.

Ekstaasi. [Kreik. *ekstasis*: tilan muutos] Hurmio, hurmos, hurmioituminen, haltioituminen.

Ekstensio. [Lat. *extendere*: pingottaa, jännittää, ojentaa, levittää, venyttää.] *Urantia-kirjassa* käytetään sanaparia 'ekstensio'-'intensio' niille logiikassa annetussa merkityksessä eli merkityksessä denotaatio-konnotaatio. Ekstensio tarkoittaa jonkin käsitteen merkityssisältöä, koko sitä kohteiden joukkoa, joka kuuluu määritelmän piiriin eli niiden olioiden luokkaa, joihin jokin ilmaus tai termi viittaa. Intensio -sanalla ei ole mitään muuta merkitystä missään kielessä eikä sen merkityksestä vallitse yksimielisyyttä; tästä johtuen sitä käytetään kahdessa eri merkityksessä tarkoittaen 1) mitä määritelmästä seuraa, eli johdannaismääritelmiä, tai 2) niiden termien kokonaisuutta, jotka ilmaisevat kaikki joltakin käsitteeltä vaadittavat ominaisuudet. Esimerkiksi kolmion ekstensio on, että se on kolmisivuinen ja kolmikulmainen ala. Eräs tämän määritelmän intensio em. ensimmäisen merkityksen mukaan on, että kolmion kulmien summa on 180 astetta, vaikka seikka siis ei kuulu kolmion määritelmään.

Ekvatoriaalinen. [Myöhäislat. *aequator*: tasaaja.] Päiväntasaajaa koskeva tai siihen liittyvä; päiväntasaajan myötäinen.

Elastinen. [Myöhäislat. *elasticus*: kimmoisa.] Joustava; muovailtava; kimmoisa.

Elementti. [Lat. *elementum*: alkuaine (ei kemiallisessa merkityksessä, vaan merkityksessä tuli, maa, vesi ja ilma); perusteet, alkeet.] 1) Ainesosanen, rakenteeseen kuuluva osanen; 2) alkuelementit: tuli, maa, vesi ja ilma. *Urantia-kirjassa* esiintyy kumpikin merkitys.

Eliminoida. [Lat. *eliminare*: toimittaa yli kynnyksen.] Poistaa, sulkea pois, jättää huomiotta; päättää jkn päivät.

Johdannaisia: **eliminoiminen, eliminointi, eliminointua**.

Ellipsi. [Kreik. *'elleipsis*: puuttuminen.] Soikio.

Johdannainen: **elliptinen**.

Emergentti. [Lat. *emergere*: kohota veden pinnalle, tulla esiin, tulla näkyviin, nousta; syntyä; ponnistautua

irti; selviytyä, suoriutua.] Esiin nouseva, näkyviin tuleva, nouseva. *Urantia-kirjan* erikoissanastoa puhuttaessa emergentistä energiasta; energiasta, joka nousee esiin alkuvahvuudesta.

Emissaari. [Lat. *emittere*: lähettää pois tai ulos; lennättää, sinkauttaa; päästää irti; *emissarius*: lähetti, tiedustelija.] Lähettiläs; jotakin vierasta valtaa edustava tai erityistehtävää suorittava arvohenkilö.

Emootio. [Lat. *emovere*: toimittaa ulos; poistaa; nostaa irti, myllertää; karkottaa; panna liikkeelle.] Mielenliikutus, tunnetila; tunnemaailma.

Johdannainen: **emootionaalista**.

Energia. [Kreik. *'enérgeia*: toimiva voima.] Aineen alkuperäinen olomuoto; voima, tarmo.

Endogamia. [Kreik. *'endon*: sisällä; *gamos*: avio.] Sisäryhmäavioliitto; avioliitto omaan heimoon kuuluvan kanssa; sisäsiittoisuus.

Johdannainen: **endogaaminen**.

Entiteetti. [Lat. *esse*: olla; > myöh.lat. *essens*, gen. *essentis*: oleva(inen); > lyh. *ens*, gen. *entis*.] Yksilökokonaisuus; olevainen kohde; olevainen; yksikkö.

Epilepsia. [Kreik. *'epilepsía*: kaatumatauti.] Kaatumatauti.

Johdannainen: **epileptikko**.

Episodi. [Kreik. *'epi*: väliin; *'epísodos*: sisäänastuminen; *'epeisódion*: kreikkalaisessa tragediaesityksessä kuoro-osuuksien välinen näytelmäjakso.] Välinäytös, sivutapahtuma.

Epistola. [Kreik. *'epistolé*: kirje.] Opetuskirje.

Epiteetti. [Kreik. *'epítheton*: adjektiivi, määrite.] Yleensä henkilön nimeen pysyvästi liittyvä luonnehtiva määre; lisänimi; ominaisuus.

Eroosio. [Lat. *erosio*: uurtaminen.] Maaperän kuluminen; kuluminen, mureneminen, menettäminen.

Eteerinen. [Kreik. *'aithérios*: taivaallinen.] Aineeton; henkevä; taivaallinen.

Etiikka. [Kreik. *'ethiká*: oppi tavoista.] Siveysoppi, moraalifilosofia; hyvää ja pahaa, sallittua ja kiellettyä, koskeva yksilökohtainen normisto suhteessa muihin ihmisiin.

Johdannaisia: **eettinen, eettisyys**.

Etnologia. [Kreik. *'ethnos*: kansa; *logos*: sana, oppi, tieto.] Kansatiede; sivilisaation ja kulttuurin syntyä,

kehitystä ja lakeja tutkiva tiede.

Evankelista. [Kts. 'evankeliumi' > kreik. *'euanglistés*.] Evankeliumin kirjoittaja; evankeliumin levittäjä ja saarnaaja.

Evankelistat. [Kts. seur.] Täydellisemmin "Valon Evankelistat". "Jokaista minkä tahansa finaliittiyhteisön palvelukseen osoitettua taivaallista persoonallisuutta kutsutaan Valon Evankelistaksi." [349:7]

Evankeliumi. [Kreik. *'eu*: hyvä; *'angélion* sanoma, viesti.] 1) Taivaallisen ilmoituksentuojan keskeisin sanoma; pelastussanoma; "hyvä sanoma"; 2) Jeesuksesta kertova Raamatun teksti.

Evoluutio. [Lat. *evolvere*: vierittää auki, vierittää pois; tunkea syrjään; kiertää auki, levittää, kääriä auki; lukea; kehittää; selvittää, selvittää itselleen, > *evolutio*: aukikäärminen, lukeminen; kehittäminen.] Kehitys, kehityskulku, kehkeytyminen.

Johdannaisia: **evolutionaarinen, evolutionisti**.

Fakta. [Lat. *facere*: tehdä; > *factum*: tehty.] Tosiasia, tosio, tosiseikka.

Johdannaisia: **faktuaalinen, faktuaalista**.

Falloskultti. [Kreik. *fallós*: siitin; parru; lat. *cultus*: viljely.] Kultti, jonka palvontakohteena on siitin.

Fanaattinen. [Lat. *fanum*: temppeli; *fanaticus*: jumalan inspiroima.] Keinoja kaihtelematon kiihkoilija, intoilija, kiihkomiellinen, raivokas.

Johdannaisia: **fanaatikko, fanaattisuus**.

Fandori. [Neologismi.] Ammoin sukupuuttoon kuollut suuri lintulaji, joka voitiin kesyttää ihmisen palvelijaksi; matkustajalintu. (746:4)

Fantasia. [Kreik. *fantasia*: kuvittelu.] Kuvitelma, mielikuvitus; luovuus.

Farmaseuttinen. [Kreik. *farmakon*: rohto, lääke; *farmakeutés*: myrkynsekoittaja.] Lääkeaineita koskeva.

Farssi. [Lat. *farcire*: täyttää, ahdata; > ransk. *farce*: farssi.] Ilveily.

Johdannainen: **farssimainen**.

Fatalismi. [Lat. *fatum*: ennustus; kohtalo; sallimus; kuolema; > *fatalis*: kohtalokas; > *fatalismus*.] Kohtaloukko; näkemys, jonka mukaan kaiken täytyy tapahtua niin kuin kohtalo määrää eikä ihminen voi siihen vaikuttaa.

Johdannainen: **fatalisti**.

Federaatio. [Lat. *foedus*: sopimus, liitto.] Valtioliitto; liitto(utuma).

Feminiininen. [Lat. *femina*: nainen.] Naisellinen; naismainen; naispuolinen.

Fenomenaalinen. [Kreik. *fainómenon*: ilmiö.] Ilmiömäinen; ilmiöitä koskeva, ilmiömaailmaan liittyvä.

Feodalismi. [Myöhäislat. *feudum*: läänitys.] Läänityslaitos; säätyetuoikeuksiin perustuva yhteiskuntajärjestelmä.

Johdannainen: **feodaalinen**.

Fiasko. [Ital. *fiasco*: epäonnistuminen.] Täydellinen epäonnistuminen; skandaali.

Filantrooppinen. [Kreik. *filos*, ystävä; *'anthropos*, mies, ihminen > *filanthropía*: ihmisystävällisyys.] Ihmisystävällinen; hyväntekeväinen.

Filosofia. [Kreik. *filos*, ystävä; *sofia*, viisus > *filosofía*: viisaudenrakkautus.] Ajattelu, joka koskee olemassaolon, tiedon, tietämisen ja toiminnan perusteita; elämänviisus.

Johdannaista: **filosofi, filosofinen, filosofoida**.

Finaliitti. [Neologismi.] Paratiisiin saapunut kuolevainen, lopullisuuden saavuttaja.

Finanssi. [Muin.ransk. *finer*: maksaa velka.] Rahatalous; julkiset varat.

Finiittinen. [Lat. *finis*: raja; alue, maa; määrä; loppupää; ajallinen loppu; > *finire*: rajoittaa; säätää, määrätä; päättää, lopettaa; passiivissa: päätyä, loppua, lakata; > *finitus*: lopetettu, rajoitettu.] Äärellinen, rajallinen, rajattu. *Urantia-kirjan* erikoissanastoa: Nykyiseen, Korkeimman Olennon kasvua ja evoluutiota merkitsevään universonaikaan kuuluva persoona, olento tai muu objekti.

Johdannainen: **finiittisyys**.

Fissio. [Lat. *fissio*: halkeaminen.] (Atomiytimen) halkeaminen kahteen osaan.

Fluktuaatio. [Lat. *fluctuare*: aallota, lainehtia, kuohua; horjua, häilyä.] Epävakaisuus; virtailu; ajelehtiminen.

Fokaalinen. [Lat. *focus*: tulisija, uhriliesi, polttorovio, kotiliesi; koti, perhe. Johdannainen: polttopiste.] Keskittymäpisteen omaava; polttopisteellinen.

Formaalinen. [Lat. *formalis*: kaavamainen.] Muodollinen; tiettyä muotoa ja kaavaa noudattava; muotoseikkoja koskeva. Ei tarkoita *Urantia-kirjassa* 'muodollista' siinä mielessä, että jokin olisi vain muodollisuuksien edellyttämää, ei vakavasti otettavaa.

Formulointi. [Lat. *formula*: muoto, kaava.] Muotoilu, lopullisen sanamuodon määrittely.

Fossiili. [Lat. *fodere*: kaivaa; kaivaa maasta esille; > *fossilis*: kaivettava.] Geologisina aikakausina maatu-
neiden organismien jäännös tai jälki; kivettymä.

Fraasi. [Kreik. *frasis*: sanonta.] Merkityksetön korulause; sanontatapa.

Fragmentti. [Lat. *fragmentum*: kappale, palanen, siru] Osanen, palanen; katkelma.

Johdannaista: **fragmentaatio, fragmentoida, fragmentoitua**.

Frandalankit. [Neologismi.] Fyysisten päävalvojen eräs kymmeneen alajakautumiin jakautuva kategoria. Frandalankit ovat eläviä mittauskojeita, jotka rekisteröivät energioiden liikkeitä ja muutoksia. (328:6)

Fundamentalistinen. [Lat. *fundamentum*: pohja, perustus.] Tiukasti dogmiin, oppiin, pitäytyvä; kristillisissä yhteyksissä tiukasti Raamatun kirjaimelliseen totuudellisuuteen ja kristillisten oppien muuttamattomuuteen joka suhteessa uskova.

Funktio. [Lat. *functio*: toimitus < *fungori*: täyttää, kestää, kärsiä, saada osakseen; toimittaa, suorittaa, hoitaa.] Toiminto, toimitus; suoritettava tehtävä; tehtävä, toimintakenttä, tehtäväkenttä; matematiikassa: suure, jonka muuttuminen riippuu toisen suureen tai toisten suureiden muuttumisesta; logiikassa: suhde, jonka yksi jäsen määräytyy muista. *Urantia-kirjassa* 'funktio' tulee joissakin kohdin ymmärtää sanan joko logiikan tai matematiikan mukaisessa merkityksessä.

Johdannainen: **funktionaalinen**.

Futuurisuus. [Lat. *fore*: olla; tulla jksk; > *futurus*: tuleva.] *Urantia-kirjassa* uusmuodoste. Tulevaisuudennäkymät; tulevaisuuden loputtomuus; tulevaisuuden kokonaisuus.

Fuusio. [Lat. *fundere*: vuodattaa; viskata, mättää; kaataa, pauskata maahan; > *fusio*: vuodatus, valanta; purkaus.] Valanta, yhteensulattaminen; sulautuminen, yhtyminen.

Fysiikka. [Kreik. *fysis*: luonto.] Elottoman luonnon ilmiöitä ja suhteita tutkiva tiede; ainetta koskeva tutkimus; ihmisen tai muun elollisen olennon aineelli-

nen kokoonpano ja rakenne.

Johdannaisia: **fysikaalinen, fyysinen, fyysikko, fyysistyä.**

Fysiologia. [Kreik. *fysis*: luonto; *logos*: tiede, tieto, sana.] Elintoimintaoppi; elimistön toimintaa käsittelevä tiede.

Johdannainen: **fysiologinen.**

Galaksi. [Kreik. *galaktos*: maito; > *galaksias kyklos*: linnunrata.] Linnunrata; Linnunradan kaltainen valtava tähtiparvi.

Galleria. [Ital. *galleria*; etymologia tuntematon.] Taidekokoelma, -halli; henkilökuvasto; pylväskäytävä; sisätilaparveke, lehteri.

Gangsteri. [Engl. *gang*: porukka, ryhmä; Amer. engl. *gangster*: rikollisporukkaan kuuluva.] Rikollisjoukkion jäsen; ammattirikollinen.

Geeni. [Kreik. *genos*: syntyperä; lat. *genus*: syntyperä.] Biologinen perintötekijä.

Geneettinen. [Kreik. *gennetos*: syntynyt; lat. *genus*: syntyperä, suku, sukuperä; heimo, perhe; luokka, laji, laatu.] Periytymistä koskeva; syntyperää koskeva, syntyperän mukainen; synnynnäinen.

Generaattori. [Lat. *generare*: synnyttää, luoda, saada aikaan; tuottaa.] Tuottaja, aikaansaaja; dynamo; kone, joka muuttaa mekaanisen energian sähköenergiaksi.

Geologia. [Kreik. *geo*: maa; *logos*: tieto, sana.] Maapallon rakennetta, koostumusta ja kehitystä käsittelevä tiede.

Johdannaisia: **geologi, geologinen.**

Geometria. [Kreik. *geo*: maa; *metria*: mittaaminen.] Mittausoppi; matematiikan osa-alue, joka tutkii kuvioiden ja kappaleiden muotoa ja kokoa.

Johdannainen: **geometrinen.**

Globaalinen. [Lat. *globus*: pallo, kerä; sankka parvi, seura, ryhmä.] Yleismaailmallinen, koko maapalloa koskeva; yleis-, kaikenkattava.

Glorifoida. [Lat. *gloria*: kuuluisuus, kunnia, maine; maineteko.] Nostaa kunniaan, ylistää.

Johdannainen: **glorifioitua.**

Graafinen. [Kreik. *grafia*: kirjoittaminen, kuvaaminen.] Kirjoittamista tai muuta kuvallista tai kirjallista viestittämistä ja viestien tuottamista koskeva.

Gravita. [Neologismi.] Universumivoimasta Uversas-

sa käytetty nimitys.

Gravitaatio. [Lat. *gravis*: raskas, painava; > *gravitas*: raskaus, paino, painavuus.] Yksi universumin perusvoimista. Kappaleiden ja hiukkasten pyrkimys toisiaan kohti; vetovoima.

Johdannaisia: **gravitationaalinen, gravitorinen.**

Guru. [Sanskrit. *guru*: kunnianarvoisa.] Intialaisen hengellisen opettajan arvonimi. Nykyään sanaa käytetään kunnioitetusta ja palvotusta mielipidevaikuttajasta.

Gymnasion. [Kreik. *gymnasion*: voimistelulaitos; "nakula"] Voimistelulaitos tai -tila.

Gyroskooppi. [Kreik. *gyros*: kehä, ympyrä; *skopein*: katsella] Hyrrälaite.

Haaremi. [Arab. *harim*: kielletty.] Naisten ja lasten asuttama osa islamilaisessa talossa; siellä asuvat naiset.

Hades. [Kreik. 'Ades: manalan jumala.] Kreikkalainen manalan jumala; manala, tuonela.

Harmonia. [Kreik. 'armonia: melodia, sopusuhtaisuus.] Sopusuhtaisuus, sopu, sopuisuus, sopusointu; henkinen tasapaino.

Johdannainen: **harmoninen.**

Hashen. [Hebr. *hashan*: kanttori.] Synagogan kanttori, laulunjohtaja; synagogan opettaja.

Helleeni. [Kreik. 'ellenikos: kreikkalainen.] Kreikkalainen; kreikkalaisen klassisen sivistyksen edustaja.

Johdannaisia: **hellenistyä, hellenisoida, helleeni, hellenisti, hellenistinen.**

Henoteismi. [Kreik. 'enos: yksi; *theos*: jumala.] Yksijumalaisuus, joka ei kiistä muiden jumalten olemassaoloa.

Johdannainen: **henoteistinen.**

Heterogeeninen. [Kreik. 'eteros: toinen, muu; *genos*: synty.] Hajarakenteinen, eriaineksinen, toisistaan eroavista aineksista kokoonpantu; epäyhtenäinen.

Hierarkia. [Kreik. 'ieros: pyhä; 'arhis: hallitsija; > 'ierarhis: ylipappi.] Ankaraan kuuliaisuussuhteeseen perustuva henkilöiden (alunperin pappien) arvoasteikko.

Hieroglyfi. [Kreik. 'ieros: pyhä; *glyfe*: kaiverus, kirjoitus.] Kuvalliseen esitykseen perustuva, varsinkin muin. egyptiläinen kirjoitusmerkki, joka toimii ään-

teen, tavun tai sanan symbolina.

Homogeeninen. [Kreik. *'omo*: sama; *genés*: syntyinen.] Yhdenmukaisista osasista koostuva; yhtenäinen, samakoosteinen.

Johdannainen: **homogeenisuus.**

Humaani. [Lat. *humanus*: inhimillinen, ihmis-; lempeä, suopea; syvästi sivistynyt.] Inhimillinen; sivistynyt; ymmärtäväinen, suopea.

Humanismi. [Kts. edell.] Ihmiskeskeisyys; näkemys, joka korostaa ihmisen arvoa ja tärkeyttä.

Johdannaisia: **humanisti, humanistinen.**

Humanisoida. [Kts. *'humaani'*.] Tehdä ihmismyötäiseksi; tehdä ihmisen käsitysten mukaiseksi; tehdä ihmisen kaltaiseksi; ihmistää.

Humanitaarinen. [Kts. *'humaani'*.] Ihmisystävällinen, hyväntekeväinen.

Johdannainen: **humanitaarisuus.**

Hurrikaani. [Esp. *huracán*: hirmumyrsky.] Etenkin Karibianmerellä esiintyvä hirmumyrsky.

Huumori. [Lat. *humor*: kosteus, märkyys; neste; vesi.] Leikinlasku, kujeellisuus; kyky huomata elämän naurettavat puolet.

Johdannainen: **humoristi, humoristisuus, humoristinen.**

Hydrosfääri. [Kreik. *'ydro*: vesi; *sfaira*: pallo.] Vesikehä, maapallon meret, järvet, joet ja pohjavesi.

Hygienia. [Kreik. *'ygíeia*: terveyden jumalatar.] Terveystä huolehtiminen, terveydenhoito; puhtaus. (Kreikan-kävijöille tuttu tervehdys "jassu" on nykykreikaksi itse asiassa *'igia su' eli 'terveyttä sinulle'*.)

Johdannainen: **hygieeninen.**

Hymni. [Kreik. *'imnos*: ylistyslaulu jumalille tai sankareille.] Juhlallinen temppeilaulu, virsi; uskonnollinen tai aatteellinen kuorolaulu.

Hypnoosi. [Kreik. *'ypnos*: uni.] Suggestioilla aiheutettu rento, unenkaltainen tila, jossa hypnoosiin vaipunut ei ole täysin tiedoton vaan on edelleen altis suggestioille.

Johdannainen: **hypnotismi.**

Hypoteesi. [Kreik. *'ypó*: alla, alle; *thesis*: sijoittaminen.] Oletettu, teoreettinen syy jonkin huonosti ymmärretyin seikan selittämiseksi; teoria; oletamus.

Johdannainen: **hypoteettinen.**

Hysteria. [Kreik. *'yстера*: kohtu.] Suunniltaan oleminen; hallitsemattomien emootioiden vallassa oleminen.

Johdannaisia: **hysterikko, hysteerinen.**

Idea. [Kreik. *'idéa*: näkyminen, hahmo, perikuva.] Omintakeinen ajatus, mielikuva; mielessä oleva mallikuva. Filosofiasa: tietoisuuden sisältö; alkumalli; metafyyminen olemus.

Idealismi. [Myöhäislat. *idealis*: ihanne.] Ihanteellisuus. Filosofiasa: näkemys, jonka mukaan olevaisuuden perusta ei ole aine vaan henki tai ideat.

Johdannaisia: **idealisti, idealisoida.**

Ideologia. [Kreik. *'idéa*: näkyminen, hahmo, perikuva; *logos*: tieto, sana.] Aaterakennelma, jonkin aatteen mukainen maailmannäkemys.

Identiteetti. [Lat. *idem*: sama; *-tas*: -suus/-syys; myöhäislat. *identitas*: samuus.] Samuus, samaisuus, yhtäläisyys. *Urantia-kirjassa* edellisen lisäksi erikoismerkitys: muistaerottuvuus, joka on persoonallisuuden verrattava ominaisuus.

Identifoida. [Kts. edell. Myöhäislat. *identificare*: yksilöidä; samastaa.] Samastaa, tunnistaa, yksilöidä, määrittellä henkilöllisyyttä.

Johdannainen: **identifikaatio.**

Identtinen. [Kts. edell.] Samankaltainen, yhdenkaltainen, yhteneväinen.

Johdannainen: **identtisyys.**

Illuusio. [Lat. *illudere*: laskea leikkiä, tehdä pilkkaa, johtaa harhaan; häpäistä.] Harha, harhakäsitys, harhanäky; perusteeton toive.

Johdannainen: **illusorinen.**

Immanenssi. [Lat. *immanere*: pysytellä sisällä, jäädä sisälle; sisältyä.] Jonkun olo jossakin, jonkun presenssi; läsnäolo. Uskonnonfilosofiassa Jumalan läsnäolo ja vaikutus maailmassa.

Immuuni. [Lat. *immunis*: suorituksista vapautettu, verovapaa, vapaa, puhdas; säilynyt rasitukselta.] Koskematon; vastaanottamaton, vastustuskykyinen; ei altis; piittaamaton.

Imperiumi. [Lat. *imperium*: käsky, määräys, valta kärkeä, hallitusvalta, ylipäällikkyyys, komento; valtakunta.] Valtakunta, maailmanvalta.

Improvisointi. [Lat. *in*, ei-; *provisus*, hallussa oleva > *improvisus*: odottamaton, äkkiarvaamaton.] Luova esitys (esim. musiikkiesitys, jota esittäjä säveltää

esittäessään); pikainen järjestely odottamattomassa tilanteessa.

Impulssi. [Lat. *impellere*: koskettaa, sysätä, työntää; panna liikkeelle, jouduttaa, ajaa; kiihottaa, yllyttää; > *impulsus*: sysäys, vaikutus, kehoitus, kiihotus.] Sysäys, heräte, kiihoke; mielijohde.

Johdannaisia: **impulsiivinen** (mielijohteiden varassa toimiva, äkkipikainen); **impulsiivisuus**.

Indikoitua. [Lat. *indicare*: ilmoittaa, ilmaista, saattaa ilmi; osoittaa ilmaista.] Tulla tietoon, tulla ilmi, tulla rekisteröidyksi, tulla huomatuksi.

Individualisti. [Lat. *individuus*: erottamaton, jakamaton, eroamaton.] Yksilöä ja yksilöllisyyttä korostava.

Johdannainen: **individualistinen**.

Industrialismi. [Lat. *industria*: toimeliaisuus, tarmo, vireys, uutteruus, ahkeruus.] Latinan 'ahkeruutta' merkitsevistä sanasta on kehkeytynyt monien kielten 'teollisuutta' tarkoittava sana. Industrialismi tarkoittaa koneistetun teollisuuden valtakautta elinkeinoelämässä, varsinkin suurteollisuuden keskeisyyttä, teollistumista.

Inertia. [Lat. *iners*: epätaiteellinen; toimeton, tarmoton, hidas, laiska, velto, joutilas, liikkumaton.] Vitkaisuus; jatkavuus.

Infiniittinen. [Lat. *infinitus*: ääretön, rajaton, loppumaton, lukematon, suunnaton; epämääräinen, yleinen.] Ääretön, rajaton, loppumaton, suunnaton; Jumalasta puhuttaessa: rajattoman ja suunnattoman suuri laajuudeltaan ja kestoltaan.

Johdannaisia: **infiniitti**, **infiniittisyys**.

Infinitudi. [Kts. edell.] Se ominaisuus, että joku on infiniittinen. *Urantia-kirja* tekee eron infiniittisyyden (olevaisuuden tila) ja infinitudin (Jumalan ominaisuus) välillä. Sanaa 'infinitudi' käytetään kuitenkin vain yhteyksissä, jossa on tehtävä ero infiniittisyyden ja infinitudin välillä, muutoin Jumalan infinitudistakin käytetään sanaa infiniittisyys.

Influenssi. [Lat. *influere*: virrata sisään; pujahtaa, solahtaa johonkin; > *influens*: sisään virtaava.] Vaikuttaminen, vaikutus; vaikuttava voima; se, joka vaikuttaa. *Urantia-kirjassa* 'influenssi' ei tarkoita 'vaikuttamista', vaikuttamisen tekoa eikä 'vaikutusta', vaikuttamisen tulosta, vaan 'sitä, joka vaikuttaa' eli vaikuttamisen subjektia.

Informaatio. [Lat. *informare*: muodostaa, hahmotella, antaa muoto, luoda; opettaa, kehittää; esittää;

muodostaa itselleen käsitys, kuvailla mielessään.] Tieto, tietoinen; tiedotus.

Johdannaisia: **informoida**, **informatiivinen**.

Infraulmatoninen. [Neologismi. Lat. *infra*: alapuolella, -lle.] Ulmatonien alapuolella oleva.

Initiaatio. [Lat. *initiare*: vihkiä, tutustuttaa, perehdyttää; < *initium*: alku, alkuaineet; salamenot.] Vihkimystoimitus, -prosessi, jolla johdetaan toiseen uskonnolliseen tai yhteiskunnalliseen asemaan, ja tämä seremonia on usein pakollinen, uuden aseman edellytys.

Johdannainen: **initioida**, **initioimaton**.

Inkarnoitua. [Lat. *in*: sisään; *carnis*: liha.] Lihallistua, tulla lihaksi, ruumiillistua.

Johdannaisia: **inkarnaatio**, **inkarnoituma**, **inkarnoituminen**.

Insesti. [Lat. *in*: ei-, epä-; *castus*: puhdas, viaton, siveä, kaino, hurskas, pyhä.] Sukurutsaus.

Inspiroida. [Lat. *inspirare*: hengittää sisään; puhalttaa jonkin sisälle.] Innoittaa; henkeyttää; antaa jollekulle uusia ajatuksia, uutta tietoa; hengellinen vaikuttaminen.

Johdannainen: **inspiraatio**.

Instituutio. [Lat. *instituere*: asettaa paikalleen, pystyttää, rakentaa; panna toimeen; ottaa käytäntöön, tehdä tavaksi; > *institutio*: järjestely, laitos; opastus, ohjeet.] Laitos; pysyvä tai vakiintunut organisaatio tai toimintatapa; tapajärjestelmä.

Johdannainen: **institutionaalinen**, **institutionaalistua**, **institutionalisoitua**, **institutionalisoituminen**.

Instrumentti. [Lat. *instrumentum*: työkalut, kalusto; varuste, varustus; apuneuvot; asiakirja, todistuskappale.] Väline; soitin. Sanalla on myös *Urantia-kirjassa* esiintymätön merkitys 'asiakirja', 'todistuskappale'.

Integraatio. [Lat. *integer*: koskematon, puhdas, tahraton, nuhteeton, lahjomaton, rehellinen; vahingoittumaton, eheä, veres; täysi, vähentämätön.] Eheyttäminen, eheytyminen, kokonaistuminen, yhdentyminen, yhdentäminen.

Johdannaisia: **integroida**, **integroiija**, **integroiminen**, **integroitua**, **integroituma**, **integroituminen**.

Intellektuaalinen. [Lat. *intellegerere*: erottaa, havaita, älytä, ymmärtää, tajuta, käsittää, oivaltaa, ajatella, kuvailla mielessään; > *intelligens*: ymmärtävä, taitava, asiantunteva.] Älyllinen, ajatteleva.

Johdannainen: **intellektualismi** (älyllisyyden ko-

rostaminen), **intelligenssi**. Sanalla on myös merkitys 'tiedot', 'tietoaineisto'.

Intelligenssi. [Kts. edell.] Äly, järki, älyllisyys; älykkyys. Englannin kielessä myös 'tiedot', 'tietoaines'.

Intensiivinen. [Lat. *intendere*: jännittää, tiukentaa, pingottaa; kiinnittää, ripustaa; ojentaa, suunnata kohti; uuslat. *intensivus*.] Voimaperäinen; päämäärähakui- nen, kiihkeä.

Johdannaisia: **intensiiteetti**, **intensiivisyys**.

Intensio. [Lat. *in*: sisällä; *tendere*: jännittää, tiukentaa, pingottaa; ripustaa; levittää kohottaa, kartuttaa, enentää; suunnata mielensä; aikoa.] Kts. 'ekstensio'. *Urantia-kirjassa* käytetään sanaparia 'ekstensio'–'intensio' niille logiikassa annetussa merkityksessä eli merkityksessä denotaatio–konnotaatio. Ekstensio tarkoittaa jonkin käsitteen merkityssisältöä, koko sitä kohteiden joukkoa, joka kuuluu määritelmän piiriin eli niiden olioiden luokkaa, joihin jokin ilmaus tai termi viittaa. Intensio, jolla sanalla ei ole mitään muuta merkitystä missään kielessä ja jota käytetään kahdessa eri merkityksessä, tarkoittaa: 1) mitä määritelmästä seuraa, eli johdannaismääritelmiä, tai 2) niiden termin kokonaisuutta, jotka ilmaisevat kaikki joltakin käsitteeltä vaadittavat ominaisuudet.

Internoida. [Lat. *internus*: sisällä oleva.] Yhteiskunnalle vaaralliseksi katsottujen henkilöiden turvasäilöön sulkeminen.

Interplanetaarinen. [Lat. *inter*: välillä; kreik. *planétes*: kiertotähti.] Planeettojen välinen.

Interregnum. [Lat. *inter*, välissä; *regnum*, hallinto > *interregnum*: välihallitus.] Hallituksettomuus; nyrkki- valta.

Intiimi. [Lat. *intimus*: sisin, syvin, salaisin; sydämelli- sin, hartain; tuttavallinen, likeinen.] Läheinen, sisin; yksityiselämää koskeva, yksityisasioita koskeva.

Intressi. [Lat. *interesse*: olla välillä, olla läsnä; olla väliä, olla tärkeää.] Mielenkiinto, kiinnostus; etu, hyöty.

Introspektio. [Lat. *introspicere*: katsoa sisään.] Omien sisäisten tilojensa ja tuntojensa tietoinen tarkkailu; itsetutkiskelu.

Intuitio. [Lat. *intueri*: katsella; ajatella, miettiä, tutkia; ottaa varteen.] Välitön oivaltaminen, tajuami- nen; ei mietiskelyyn perustuva vaan yht'äkkäinen usein vaistonvaraiselta vaikuttava ongelman tai asian valke-

neminen.

Johdannainen: **intuitiivinen**.

Invaasio. [Lat. *invadere*: mennä väkisin sisään, tunkeutua; hyökätä kimppuun; levitä, saada valtaa; vallata.] Suuren massan tunkeutuminen jollekin alueelle; leviäminen, valtaaminen; hyökkäys; maihin- nousu.

Juridinen. [Lat. *ius*, genet. *iuris*: oikeus.] Oi- keudellinen, oikeusopillinen.

Jälkifiniittinen. [Kts. finiittinen.] Finiittisen jälkeen tuleva; finiittistä vaihetta seuraava.

Jälkigravitatiivinen. [Kts. gravitaatio.] Gravitaation ilmaantumisen jälkeinen.

Kaani. [Kiin. *ku-van*.] Mongoli- ja turkkilais- tataarihallitsijoiden käyttämä arvonimi.

Kaaos. [Kreik. *haos*: kuilu.] Sekasorto, epäjärjestys.

Johdannainen: **kaottinen**.

Kaarti. [Ransk. *garde*: vartija.] Henkivartiosto; valiojoukko; joukko.

Kabinetti. [Ital. *gabinetto* > ransk. ja engl. *cabinet*: pieni kamari; neuvotteluhuone] Komero, neuvottelu- huone; neuvotteluhuoneeseen kokoontuvat; ministe- ristö; hallitus.

Kandidaatti. [Lat. *candidus*: lumivalkoinen; vilpitön, rehellinen; > *candidatus*: hohtavan valkoiseen pu- keutunut; valkoiseen toogaan sonnustautunut viran- haka.] Ehdokas; alimman akateemisen tutkinnon suorittanut.

Kaleidoskooppi. [Kreik. *kalós*: kaunis; *eidós*: muoto, kuva; *skopéin*: katsoa.] Lelu, jossa putken sisällä olevia lasipaloja putken päästä linssin läpi katsottaessa ja putkea kierrettäessä nähdään aina uusia monivärisiä kuvioita.

Johdannainen: **kaleidoskooppimainen**.

Kalenteri. [Lat. *kalendae* tai *calendae*: kuukauden ensimmäinen päivä.] Almanakka; vuoden päivät, viikot ja kuukaudet peräkkäin esittävä luettelo.

Kannibalismi. [Esp. *caribal*: Karibianmeren saarten asukas; > *cannibal*.] Ihmissyönti; ihmislihan syönti.

Johdannaisia: **kannibaali**, **kannibalistinen**.

Kapasiteetti. [Lat. *capax*: tilava, avara, väljä; herkkä, altis; pystyvä, kykenevä; > *capacitas*: tilavuus; alttius;

kykenevyys.] Tilavuus, vetävyys, vetoisuus, sisältämiskyky; suorituskkyky, kykenevyys, kyvykkyys.

Kapitalisti. [Lat. *caput*, genet. *capitis*: pää; > *capitalis*: päätä koskeva, pää-.] Pääoman omistaja.

Kapteeni. [Lat. *caput*: pää, päämies.] Eräs asevoimien päällikköasteista; aluksen joukkueen tms. päällikkö.

Karanteeni. [Ransk. *quarantaine*: nelikymmenen. Pakkoeristys julistettiin aikanaan neljäksikymmeneksi päiväksi.] Pakkoeristys.

Karma. [Sanskrit. *karman*: teko, toiminta.] Intialainen selitys, jonka mukaan ihmisen toiminta määrää hänen kohtalonsa seuraavassa jälleensyntymässä.

Kasti. [Esp. ja port. *casta*: rotu, puhdas syntyperä. < lat. *castus*: puhdas, viaton; siveä, kaino.] Tiettyyn arvojärjestykseen kuuluva yhteiskuntaluokka, johon syntymässä liitytään ja josta ei voi erota eikä edetä.

Kastroiminen. [Lat. *castrare*: leikata, kuohita, salvaa.] Kastratio, kuohinta, salvaminen, kivesten poisto.

Kasukka. [Pers. *kazagand*: mekko; > ransk. *casaque*.] Kuvioitu messupuku.

Kataleptinen. [Kreik. *katálepsis*: kohtaus.] Sairaalloinen tila ja kohtaus, johon liittyy transsi ja tietoisuuden ja havaintokyvyn aleneminen tai häviäminen.

Katalyyysi. [Kreik. *katálysis*: hajottaminen.] Kemialliseen reaktioon osallistumattoman aineen (katalyytin) vaikutus reaktion nopeutumiseen; kiihdytevaikutus.

Johdannaisia: **katalysoida**, **katalysoija**, **katalyssaattori**.

Katastrofi. [Kreik. *katastrófē*: tuho.] Tuhoisa tapahtuma tai käännekohta, suuronnettomuus, romahdus.

Katedraali. [Kreik. *kathédra*: istuin; myöh. piispanistuin.] Tuomiokirkko; piispan kirkko.

Kateederi. [Kts. edell.] Puhujan tai opettajan koroke; oppituoli.

Kategoria. [Kreik. *katēgoría*: syyte; tarkka määrittäminen.] Luokka, luokittelun mukainen ryhmä. Filosofiassa: käsitteiden yleinen luokka; peruskäsite.

Kausaatio. [Lat. *causa*: peruste, syy, aihe, vaikutin.] Syyn ja seurauksen laki, kausaalisuus, syysuhde; aiheuttaminen.

Johdannaisia: **kausatiivinen**, **kausationaalinen**.

Kemia. [Muin. egypt. *Hem*: musta maa eli Egypti; > kreik. *himía*: Egyptiin ja sen taitoihin liittyvä; > arab. *al kimia*: kullantekotaito; > myöh. lat. *alchimia*.] Oppi alkuaineista ja niiden keskinäisistä reaktioista.

Kenraali. [Lat. *generalis*: yleinen.] Asevoimien ylimpiä upseerinarvoja; armeijakunnan komentaja.

Kenraalikuvernööri. [Lat. *generalis*: yleinen; *gubernator*: perämies; ohjaaja, johtaja.] Maakunnan tms. ylin sotilas- tai siviiliviranomainen; valtionpäämiehen tai hallituksen paikallinen edustaja; käskynhaltija; maaherra.

Kentauri. [Kreik. *kentauros*: hirviö.] Taruolento, joka on puoleksi ihminen, puoleksi hevonen.

Keramiikka. [Kreik. *keramiké*: savenvalanta.] Astioiden valmistaminen savesta polttamalla tai kuivamalla ja koristamalla; savenvalanta; savenvalannan tuotteet.

Kerubit. [Hepr. *k'rubím*.] "Kerubit ja sanobit ovat kaikilta olennaisilta ominaisuuksiltaan serafien kaltaisia. Heidän alkuperänsä on sama, mutta se, mihin he päätyvät, ei aina ole sama. He ovat hämmästyttävän älykkäitä, ihmeteltävän tehokkaita, liikuttavan myötätuntoisia ja miltei ihmisen kaltaisia. He ovat enkelien alin luokka." [422:1]

Kirurgia. [Kreik. *heirurgía*: käsityö.] Sairauksien ja vammojen parantaminen leikkauksin.

Johdannainen: **kirurgi**.

Klaani. [Gaeli *clann*: perhe, suku.] Sukukunta, heimokunta.

Klikki. [Ransk. *clique*: joukko-, ryhmäkunta.] Nurkkakunta, vehkeilevä ryhmä.

Klinikka. [Kreik. *klini*: vuode; > *linikós*: vuoteeseen liittyvä.] Opetussairaala; sairaala; sairaalan osasto; ensiapuasema.

Klorofylli. [Kreik. *hlor*: vaaleanvihreä; *fyllon*: lehti.] Lehtivihreä.

Kodifoida. [Lat. *codex*: puunrunko; puutauluista koottu kirja; *facere*: tehdä.] Viedä kirjaan; koota eri säädökset yhteen kirjaan tai lakiin.

Johdannainen: **koodi**.

Kolehti. [Lat. *collectio*: kokoaminen; yhteenveto.] Uskonnollisessa tilaisuudessa toimeenpantu rahanke-

räys.

Kollegio. [Lat. *con*: mukaan, mukana, kanssa; *legere*: poimia, koota, kerätä; *valita*; lukea; *collegium*: virkakunta; yhdyskunta, veljeskunta.] Virasto, viraston istunto; yhteisö.

Johdannainen: **kollektiivi**.

Kollektiivi. [Kts. edell. Lat. *collectivus*: yhteen koottu.] Yhteisö, työyhteisö; kolhoosi; "porukka".

Johdannaista: **kollektiivinen, kollektiivisuus, kollektivismi**.

Kolossaalinen. [Kreik. *kolossos*: jättiläiskokoinen patsas; alunperin Egyptissä.] Valtavan kokoinen, suunnattoman suuri.

Komeetta. [Kreik. *kométes*: tukallinen.] Pystötähti.

Komissio. [Lat. *committere*: yhdistää, liittää yhteen; päästää taistelemaan; tehdä pahaa, rikkoa; tehdä itsensä syyppäksi; aiheuttaa; antaa tai uskoa huoleksi tai jnkn varaan; > *commisum*.] Valiokunta, valtuuskunta, komitea; toimeksianto, tehtävä; toimeksianosta maksettu palkkio.

Johdannaista: **komissionaari** (toimeksiannon saanut); **pääkomissionaari**.

Komitea. [Kts. edell.] Toimikunta, valiokunta, komissio.

Kommentoida. [Lat. *con*: kanssa, mukana; *mens*, genet. *mentis*: mieli; > *commentatio*: huolellinen miettiminen; < *commentari*: miettiä, tarkoin harkita > *commentarius*: muistikirja; kirjoitelma, luonnos; pöytäkirja.] Esittää näkemyksensä, tehdä huomautuksia; selventää, selvittää.

Johdannaista: **kommentaari, kommentointi, kommentti**.

Kommunaalinen. [Lat. *communis*: yhteinen, yleinen; > *commune*: yhteisomaisuus; yhteisö, yhdyskunta.] Yhteisöllinen, yhteisön muodostava; yhteisyyteen perustuva; yhteisomistuksellinen, yhteisomistukseen perustuva.

Johdannainen: **kommunismi** (yhteiskunnallinen ja poliittinen oppi, joka pyrkii omaisuuden yhteiskunnalliseen omistukseen.)

Kommunikoida. [Lat. *communicare*: tehdä yhteiseksi, panna yhteen, saattaa yhteen; jakaa tehdä osalliseksi; neuvotella, sopia.] Viestiä, pitää yhteyttä.

Kommuuni. [Kts. 'kommunaalinen'.] Yhteistaloudessa elävä yhteisö.

Kompassi. [Lat. *con*: mukana, kanssa, yhdessä;

passus: askel; käsivarsien levittäminen, syli.] Ilman suunnan määrittämiseen käytetty laite.

Kompensoida. [Lat. *compensare*: punnita vastakkain; tasoittaa, korvata.] Tasata, korvata, hyvittää; toimia jonkin menetetyksi tai ei saatavilla olevan sijasta.

Johdannainen: **kompensaatio**.

Kompleksi. [Lat. *complexio*: yhtymä, yhdistelmä, kokonaisuus; < *complere*: täyttää, täydentää, saattaa täysilukuisiksi.] 1) Useasta osasta koostuva kokonaisuus; sikermä, yhdistelmä; 2) psyykinen patouma tai esto. *Urantia-kirjassa* vain merkitys 1.

Kompleksinen. [Lat. *complexus*: kietouma, kiertäminen; syleily; < *complere*: kts. edell.] 1) Moniosainen, mutkikas, monimutkainen, yhteen nivoutunut; 2) psyykkisistä patoumista tai estoista kärsivä. *Urantia-kirjassa* esiintyy vain merkitys 1.

Johdannainen: **kompleksisuus**.

Komplikaatio. [Lat. *complicare*: poimuttaa, kääriä, käämiä, vyyhdedä, moninkertaistaa.] Lisävaikeus, mutkistuminen; lisätauti, odottamaton johdannaisvaikeus.

Komppania. [Vulg. lat. *companio*: joukko, joukkue; > lat. *componere*: panna kokoon, yhdistää, koota yhteen, muodostaa.] Siirtomaakauppaa harjoittava yhtiö; sadasta kahteensadan sotilaan yksikkö; finaliitit kootaan kuitenkin 1000-jäsenisiksi komppanioiksi; serafikomppaniassa on 288 jäsentä.

Kompromettoida. [Lat. *compromittere*: sopia välitystuomarin päätökseen tyytymisestä.] Saattaa huonoon valoon tai epäilyksen alaiseksi, vetää mukaan johonkin (kielteiseen) asiaan.

Kompromissi. [Kts. edell.] Sovitteluratkaisu, sopuratkaisu; myönnytys, tinkiminen omista vaatimuksistaan.

Konferenssi. [Lat. *con*: mukaan, yhteen; *ferre*: tuoda; > *conferre*: tuoda yhteen, koota; vaihtaa ajatuksia, keskustella.] Neuvottelu, neuvonpito, kokous, istunto, palaveri. Espanjan kielessä 'luento'.

Konfirmaatio. [Lat. *confirmare*: lujittaa, vahvistaa, voimistaa, turvata, varmentaa, vakuuttaa.] Vahvistaminen, varmentaminen, turvaaminen. Kristillisessä kielenkäytössä kasteessa tulleen kirkon jäsenyyden uudelleen toteaminen ja vahvistaminen.

Konflikti. [Lat. *confligere*: iskeä yhteen, joutua taisteluun; olla tai joutua vastakkain; > vast. subst. *conflictus*.] Ristiriita, ristiriitatilanne, selkkaus.

Kongressi. [Lat. *con*, yhteen; *grex*: lauma; > *congressare*: koota laumaksi, kasata yhteen; *congressus*: kokous, kohta; seurustelu, seura; hyökkäys, yhteentörmäys.] Neuvottelu- ja keskustelukokous (usein pitkä); konferenssi; sukupuoliyhteys; Yhdysvaltain kansanedustuslaitos.

Konjunktio. [Lat. *coniugare*: iestää; > *coniunctio*: yhtyminen, yhteys, liittyminen; ystävällinen suhde; sidesana.] Sidesana. Logiikassa: kahden lauseen yhdistelmä, joka on tosi, jos molemmat osat ovat tosia. Tähtitieteessä: kahden taivaankappaleen sijainti maasta katsottuna samalla meridiaanilla; yhteensattuminen. Kielitieteessä 'sidesana'. *Urantia-kirjassa* vain tähtitieteellinen merkitys.

Konklaavi. [Lat. *con*: kanssa, mukana; *clavis*: avain, salpa; > *conclave*: lukittava huone, kammio.] Suljettu kokous. Katolisessa kielenkäytössä kardinaalien kokous, jossa valitaan paavi.

Konkreettinen. [Lat. *concretum*: kokoonkasvanut, kiinnijuuttunut, pinttynyt, kohmettunut, hyytynyt, tiivistynyt, kovettunut; < *concrecere*, kasvaa yhteen.] Kouraantuntuva, aistein havaittava, esineellinen. Abstraktin vastakohta.

Konkubiini. [Lat. *concupina*: jalkavaimo; < *con*: kanssa, myötä; *cupere*: maata.] Jalkavaimo, sivuvaimo.

Konseptio. [Lat. *concupere*: koota, sommitella, laatia; ottaa vastaan; hedelmöityä, siitä; käsittää, tajuta; ruveta tuntemaan jtk.; hautoa, keksiä; > *conceptio*: hedelmöityminen; sommittelu, laatiminen.] Hedelmöityminen, sikiäminen; käsitekokonaisuus, käsite, käsityksen muodostaminen. *Urantia-kirjassa* 'konseptio' esiintyy vain kolmessa viimeksi mainitussa merkityksessä.

Konstellaatio. [Lat. *con*: kanssa, mukana; *stella*: tähti.] Tähtikuvio; tähdistö; asetelma, kuvio. *Urantia-kirjassa* 'konstellaatiota' käytetään sadasta paikallisjärjestelmästä muodostuvan hallintoyksikön nimitteenä.

Konservatiivinen. [Lat. *conservare*: säilyttää, pitää voimassa; pelastaa, varjella.] Varovainen; säilyttävä, vanhaan pitäytyvä, vanhoillinen.

Konstituutio. [Lat. *constituere*: asettaa rinnan, asettaa järjestykseen, järjestää; sijoittaa; määrätä toimeen; perustaa; panna käytäntöön.] Valtiosääntö, perustuslaki; kokonaisrakenne, rakenne, kokoonpano.

Johdannainen: **konstitutiivinen** (rakenteeseen

kuuluva, konstituutioon kuuluva, peruluonteinen, olennainen).

Konstruktio. [Lat. *construere*: latoa, pinota, kasata; rakentaa, pystyttää.] Rakennus, rakennelma; ajatusrakennelma, rakenne; suunnitelma, malli, piirustus.

Johdannainen: **konstruoida, konstruktiivinen.**

Konstruoida. [Kts. edell.] Sepittää, luoda mielessään, kehkeyttää, antaa muoto tai hahmo, muodostaa järjestynyt kokonaisuus.

Konsuli. [Lat. *consulere*: kysyä neuvoa, tiedustella; neuvotella; pitää huolta, pitää väliä, > *consul*: Rooman tasavallan korkein virkamies.] Diplomaatti, joka toimii hallituksensa taloudellisten ja kauppapoliittisten etujen ajajana sekä kulkulupa-asioissa.

Kontakti. [Lat. *contactus*: kosketus, tartunta, (tuntematon) vaikutus.] Kosketus, yhteys; pito.

Johdannainen: **kontaktuaalinen.**

Kontrolli. [Keskiajan lat. *contra*: vastaan; *rotare*: pyörittää; > ransk. *contrôle*.] Valvonta, tarkastus, hallinta, määräysvalta.

Johdannaisia: **kontrolloida, kontrolloija, kontrolloitua.**

Konventionaalinen. [Lat. *conventio*: sopimus, välipuhe.] Sovinnainen, tavanomainen, tavaksi tullut; kunnianhimoton; uutta vieroksuva.

Konvergoida. [Lat. *con*: myötä, yhteen; *vergere*: viettää, olla kalteva, kallistua; suuntautua; läheta loppuaan; kääntyä jnk puoleen.] Suunnata yhteen, lähentää, suipistaa; kohdistaa yhteen pisteeseen.

Johdannainen: **konvergoitua.**

Koodi. [Kts. kodifioida.] Merkkijärjestelmä; kaava; tunnus, tunnusluku, eduskuva, symboli; numero-kirjain- tai jokin muu merkkisarja, jolla on merkitys tai joka toimii eduskuvana.

Johdannainen: **kodifioida.**

Kooma. [Kreik. *koimán*: nukkua > *koma*.] Syvä tajuttomuus.

Koordinoida. [Lat. *con*: yhteen, mukaan, kanssa; *ordinare*: asettaa riveihin, järjestää, panna järjestykseen, järjestellä.] Järjestellä asiat niin, että niistä muodostuu toimiva kokonaisuus; sovittaa eri toimintoja niin, että niistä muodostuu mielekäs kokonaisuus; rinnastaa.

Johdannaisia: **koordinaatio, koordinoitua, koordinointi, koordinoiminen, koordinoija.**

Korreloida. [Lat. *con*: yhdessä, yhteen, myötä; *referre* (partis. perf. *relatum*): kantaa takaisin; kääntää takaisin; suorittaa velvollisuutensa; palauttaa, toistaa, kerrata; suunnata takaisin; kertoa, ilmoittaa; katsoa kuuluvaksi johonkin joukkoon; > *relatio*: suhde.] Olla vastaavuussuhteessa, olla vuorovaikutussuhteessa.

Johdannaisia: **korreloida, korreloija, korreloitua** (tulla vastaavuus- tai vuorovaikutussuhteeseen), **korreloituminen**.

Kosmos. [Kreik. *kosmos*: maailma; maailmankaikkeus; kaikki; kaikkeus.] Maailmankaikkeus, maailmanavaruus.

Johdannaisia: **kosminen, kosmisuus**.

Kosmologia. [Kreik. *kosmos*, kts. edell.; *logos*: sana, oppi, tieto.] Käsitys maailmankaikkeuden rakenteesta.

Johdannainen: **kosmologinen**.

Kosmopoliitti. [Kreik. *kosmopolites*: maailmankansalainen.] Maailmankansalainen, kansallisesta taustastaan irtautunut ja yleismaailmallisuutta arvostava.

Johdannainen: **kosmopoliittinen**: yleismaailmallinen, merkittävästi kansainvälinen.

Kriisi. [Kreik. *krisis*: ratkaisu.] Vaarallinen taitekohta, tuhoutumisen vaara, vaaratilanne; pula.

Johdannainen: **kriittinen**: vaaranalainen, taitekohtaa merkitsevä, muutokseen johtava, ratkaiseva. Kts. myös seuraava.

Kriittinen. [Kreik. *kritikós*: arvostelija.] Arvosteleva, kritikoiva, voittopuolisesti jostakin asiasta vain kielteistä näkevä; mahdollisesti muutokseen tai tuhoon johtava. Kts. myös edell.

Kristalli. [Kreik. *krystallos*: jää.] Kide; kiteenmuotoiseksi hiottu.

Kriteeri. [Kreik. *kritérion*: arvostelukeino.] Päätöksenteon peruste, tunnusmerkki, piirre tai ominaisuus, joka ratkaisee luokituksen ja erottaa jonkin asian tai esineen muista.

Kronoldekit. [Neologismi.] “Frandalankeja [kts. ’frandalankit’], jotka energian määrällisen ja laadullisen läsnäolon lisäksi rekisteröivät aikaa, kutsutaan *kronoldekeiksi*.” [328:6]

Kronologia. [Kreik. *hronos*: aika; *logos*: sana, oppi, tieto.] Ajanlasku; aikajärjestys, aikajärjestyksessä esitetty.

Johdannainen: **kronologinen**: aikajärjestyksen mukainen.

Krooninen. [Kreik. *hronikós*: aikaa vaativa.] Pitkälli-

nen, pitkäaikainen.

Kronikka. [Kreik. *hroniká*: aikakirja.] Aikakirja, aikajärjestyksessä etenevä tapahtumaluettelo, historiallinen aikajärjestyksessä etenevä (toisinaan kevyehkö) esitys; annaali.

Kulminoida. [Lat. *culmen*: korkein kohta, huippu, huippukohta; harja, pääty.] Viedä huipennukseen, saattaa huippuunsa.

Johdannaisia: **kulminoitua** (saavuttaa lakikorkeus, huipentua), **kulminoituminen**.

Kultivoitua. [Kts. seur.] Hienostua, sivistyä.

Kultti. [Lat. *colere* (partis. perf. *cultum*): viljellä, muokata; asua; pitää huolta; kunnioittaa, palvoa, pitää pyhänä; viettää juhlia, toimittaa pyhiä menoja.] Uskonnollisten menojen ja seremonioiden järjestelmä; palvonta(tapa).

Kulttuuri. [Kts. edell. > *cultura*: viljely; kehitys, jalostus.] Viljely; hengenviljely, sivistys; sivilisaatio; taiteet, tieteet, uskonto, elinkeinoelämä ja muut ihmisen suoritukset yhdessä.

Johdannainen: **kulttuurinen**.

Kumulatiivinen. [Lat. *cumulare*: kasata; täyttää, peittää, enentää, suurentaa, lisääntyä, karttua. Kts. ’akkumuloitua’.] Kasaantuva, yhteen kertyvä, suurenemistaan suureneva.

Kuriositeetti. [Lat. *curiositas*: tiedonhalu, uteliaisuus.] Kummallisuus, kummajainen, omituisuus, erikoisuus; harvinaisuus, harvinainen esine.

Kurssi. [Lat. *currare*: juosta; > *cursus*: juoksu; kilpajuoksu; ratsastus; lento; marssi; vauhti; kulku; rata; matkasuunta, suunta; pyrkimys päämäärään; elämänura, virkaura.] Kulkusuunta; vaihtosuhte, arvo, hinta, arvostus; oppikokonaisuus, koulutusjakso ja sellaiseen osallistuvat. Kaikki mainitut merkitykset esiintyvät *Urantia-kirjassa*.

Kurtisaani. [Lat. *cohors* / *cors* (genet. *cohortis* / *cortis*): mm. seurue; kuninkaan seuralaiset > hovi; > ransk. *courtisane*, ital. *cortigiana*: hovinainen; hovi-prostituoitu.] Hovi- ja ylhäisöpiirien rakastajatar; ilotyttö; prostituoitu.

Kuvernööri. [Lat. *gubernator*: perämies; ohjaaja, johtaja.] Keskusvallan maakuntaan tai hallintopiiriin lähettämä korkein hallintoviranomainen; kuninkaan käskynhaltija; maaherra.

Kvalifoida. [Lat. *qualis*: millainen; *facere*: tehdä.]

Ilmaista laatu tai ominaisuus, määritellä laatu tai ominaisuus, antaa laatumäärite, rajata, tehdä varauma.

Johdannaisia: **kvalifioija, kvalifiointi, kvalifioitua, kvalifioitu** (laatumäärittein rajattu).

Kvalifioimaton Absoluutti. [Kts. edell.] *Urantia-kirjan* erikoissanastoa: Absoluutti, jota ei luonnehdita millään määritteellä, rajauksella tai varaumalla: Rajaamaton Absoluutti, Määritteetön Absoluutti.

Kvalifioitu Absoluutti. [Kts. 'kvalifioida'.] *Urantia-kirjan* erikoissanastoa: Absoluutti, johon liitetään sellainen määrite tai rajausta tai varauma, että se on Jumaluutta; Rajattu Absoluutti, Määritteellinen Absoluutti, "Laadutettu" Absoluutti. Kvalifioitu Absoluutti on sama kuin Jumaluusabsoluutti. Kvalifioidun Absoluutin eli Jumaluusabsoluutin varauma, rajausta, kvalifiointi, "laadutus", jonka mukaan tämä Absoluutti on Jumaluutta ei sinänsä tee tästä Absoluutista vähäisempää Kvalifioimattomaan Absoluuttiin nähden, sillä absoluuttisella tasolla kaikki on kuitenkin Jumaluutta.

Kvalitatiivinen. [Lat. *qualis*: millainen; > *qualitas*: "millaisuus", laatu, ominaisuus.] Laadullinen, laatu koskeva; ominaisuuksia koskeva. *Urantia-kirjassa* lisäksi sivumerkitys: hengellisyyden astetta koskeva.

Kvaliteetti. [Kts. edell.] Laatu, laadukkuus; ominaisuus.

Kvantti. [Lat. *quantum*: määrä.] Sähkömagneettisen kentän tai säteilyn perusosanen. "Energiamäärä, joka tulee sisään tai joka pääsee ulos, kun elektroniset tai muut positiot vaihtuvat, on aina 'kvantti' tai jokin sen kerrannainen." [474:4]

Kvantiteetti. [Lat. *quantus*: kuinka suuri, kuinka paljon; > *quantitas*: määrä, paljous.] Määrä, laajuus.

Johdannainen: **kvantitatiivinen**: määrää, laajuutta tai suuruutta koskeva. *Urantia-kirjassa* lisäksi sivumerkitys: aineellisuuden astetta koskeva.

Kvasi- [Lat. *quasi* < *quam si*: ikään kuin, niin sanoakseni, tavallaan.] Näennäis-, muka-, puolinainen.

Kyyninen. [Kreik. *kynikoi*: koiramaiset (kyynikkojen filosofisen koulukunnan häpeämättömän perustajan mukaan.)] *Urantia-kirjassa* sanalla tarkoitetaan paitsi kyynisen filosofiakoulukunnan edustajaa, myös kylmää, välinpitämätöntä, säälimätöntä, häikäilemätöntä.

Johdannaisia: **kyynisyys, kyynikko.**

Laguuni. [Lat. *lacuna*: lätäkkö, lampi, suo, räme; aukko (esim. tekstissä).] Matalien hiekkasärkkien merestä erottama matala suolavetinen alue; atolli.

Lanonandek. [Neologismi.] Yksi paikallisuniversumin Poikien kategorioista.

Lateraali. [Lat. *latus*, genet. *lateris*: sivu, kylki, kuve; > *lateralis*: sivu-, kylki-.] Sivulla oleva, sivu-, ulko-; sivulle suuntautuva, sivua koskeva.

Legatti. [Lat. *lex*: laki; > *legare*: lähettää, valtuuttaa lähettilääksi; määrätä alipäälliköksi; määrätä testamentilla; > *legatus*: lähettiläs; alipäällikkö; käskynhaltija.] Käskynhaltija.

Legenda. [Lat. *legere*: kerätä; valita, valikoida; lukea; > gerundiivi, *legenda*: luettavat.] Taru, tarina, sankarikertomus, pyhimystaru; elämäntarina.

Legioona. [Lat. *legio*, genet. *legionis*: roomal. jalkaväen osasto, n. 3.000 miestä.] Suomenkiel. merkitys sama; lisäksi sillä tarkoitetaan mitä tahansa suurta joukkoa, varsinkin nominatiivimuodossa 'legio'.

Lehteri. [Lat. *legere*: lukea; > myöhäislat. *lectrum*: lukupulpetti.] Kokoussalin sisäparveke.

Lepra. [Kreik. *lepra*: spitaali.] Spitaali.

Levanti. [Lat. *levare*: nosta, kohottaa; passiivissa: nousta, kohota; *levans*, genet. *levantis*: nouseva, mistä merkitys 'nouseva aurinko' ja sen myötä 'itä'.) Lähi-idän maat.

Johdannainen: **levanttilainen.**

Liina. [Lat. kts. seur.] Pellava; pellavasta tai muusta kankaasta valmistettu tekstiilikappale.

Lineaarinen. [Lat. *linum*: pellava, liina; > *linea*: pellavalanka; ojennusnuora; viiva.] Suoraviivainen, suoraan etenevä tai leviävä.

Johdannaisia: **lineaarisuus, linja.**

Linimentti. [Lat. *linere*: voidella, sivellä.] Öljy tai voide, jota käytetään ulkonaisesti kipujen lievittämiseen.

Liturgia. [Kreik. *laós*: kansa; *ergos*: toimiva; > *leiturgós*: kansanpalvelija, virkamies; myöhäislat. *liturgia*.] Se jumalanpalveluksen osa, joka ei ole saarna; jumalanpalvelusjärjestys.

Logiikka. [Kreik. *logos*: sana, oppi, tieto; > *logikós*: järkeilyyn liittyvä; > *logiké*: oppi oikeasta ajattelusta.]

Kyky ajatella johdonmukaisesti, johdonmukaisuus; se filosofian osa, joka käsittelee tiedon muotoa vasta-kohtana sen sisällölle.

Johdannaisia: **loogikko**: logiikan harjoittaja tai tutkija; **loogisuus**.

Lojaali. [Lat. *lex*, genet. *legis*: sopimus, välipuhe; lakiehdotus; laki; > myöh. lat. *legalis*: laillinen.] Uskollinen velvollisuuksilleen, rakkaudelleen tms myös koettelemuksen ja vaikeuksien hetkellä.; luotettava, uskollinen; lainkuuliainen, rehellinen.

Johdannainen: **lojaalisuus**.

Luostari. [Lat. *claudere*: sulkea, lukita, teljetä; > *claustrum*: salpa, lukko; pidäke, este; häkki; tukikoh- ta, turvapaikka.] Muusta maailmasta erotettu, tiettyä sääntöä noudattava munkki- tai nunnayhteisö ja sen rakennukset.

Luutnantti. [Lat. *locum tenens*: sijan pitäjä, paikan pitäjä, sijainen; > ransk. *lieutenant*.] Alin tai toiseksi alin upseerin arvo; sijainen, avustaja.

Lynkkaus. [Kapteeni *William Lynchin* mukaan; sana käytössä vuodesta 1772.] Mielivaltaisen tuomion, usein kuolemantuomion, langettaminen omavaltaisesti muodostetun oikeuden toimesta, ilman laillisesti asetetun oikeuden istuntoa.

Maaginen. [Persia, kreik. *magos*: persialai- nen pappi, tietäjä; > lat. *magus*: persialai- nen pappi; taikuri, noita.] Taianomainen, taikuuteen liittyvä; salaperäisen kiehtova.

Johdettu sanasta: **magia**.

Maana t. **mana**. [Polyn. *mana*: persoonaton voima.] Käsitys, jonka mukaan persoonaton, yliluonnollinen voima toimii aineellisen välikappaleen kautta aiheut- taen hyvää tai pahaa. Mana välittyy välikappaleeseen, joka voi olla kivi, luu, vesi tms., jonkun sellaisen persoonallisuuden kautta, jolla se jo on. Kyseinen persoonallisuus voi olla ihminen, henki tai yliluonnol- linen olento. *Urantia-kirjassa* esiintyvä suomen ’mana’ tarkoittaa kuolemaa.

Magneetti. [Kreik. *magnes*: magneetti.] Kappale, jossa esiintyy magneettisuutta, puoleensavetävyyttä. Magneettisuus on yhdessä sähkön ja muiden energioiden kanssa eräs universumien johdannaisenergiosta: “Valo, lämpö, sähkö, magnetismi, kemialliset ilmiöt, energia ja aine ovat – alkuperältään, luonteeltaan ja päämäärältään – yksi ja sama asia, yhdessä sellaisten muiden aineellisten realiteettien kanssa, joita *Urantia*-lla ei vielä tunneta.” [472: 12]

Johdannaisia: **magneettinen**, **magnetismi**.

Majesteetti. [Lat. *maius*: suurempi; > *maiestas*: suuruus, mahtavuus, ylevyys, ylevämyyys.] Kunin- kaan, keisarin tms. arvonimi ja puhuttelusana.

Johdannaisia: **majesteettinen**, **majesteettisuus**.

Makrokosmos. [Kreik. *makrokosmos*: suuri maail- ma.] Maailmankaikkeus; mikrokosmoksen eli aineen rakennepartikkeleiden ja niistä muodostuvien raken- teiden vastakohtana käytetty sana.

Maksimi. [Lat. *maximus*: suurin, enin.] Suurin mahdollinen, enin mahdollinen; enimmäismäärä.

Johdannaisia: **maksimaalinen**, **maksimaatio**, **maksimoida**.

Mammona. [Aram. *maamóon*: rikkaus.] Omaisuus ja rikkaudet, kun ne ovat palvonnan kohde.

Manifesti. [Lat. *manifestus*: kouraantuntuva, käsin kosketettava; ilmi tullut, selvä, ilmeinen, silminnähtä- vä.] Suomessa ’manifesti’ voi olla joko substantiivi tai adjektiivi. Substantiivi: julistus, poliittinen julistus- lehti tai -kirja. Adjektiivi: **manifestoitunut**, julki tullut, ilmi tullut, esiin tullut, nähtävillä oleva, selvä, ilmeinen.

Johdannaisia: **manifestaatio**, **manifestoida**, **ma- nifestoitua**.

Manipuloida. [Lat. *manus*: käsi; *plenus*: täysi > kourallinen; *manipulus* oli sotilasosasto, n. 60 miestä, ja substantiivista muodostettu verbi tarkoitti miehistön jakamista tällaisiin osastoihin.] Käsitellä, muokata; sormeilla; kielteiseksi koetulla tavalla ohjata mielipi- dettä tiettyyn suuntaan tai puuttua johonkin asiaan omaa etuaan tavoitellen.

Mansio- [Lat. *mansio*, genet. *mansionis*: jääminen, oleskelu > ransk. *maison*, talo, kartano, moisio.] Mansio tarkoittaa samaa kuin moisio eli kartano. *Urantia-kirjassa* kuoleman jälkeen seuraavan olo- muodon sijaintipaikka paikallisjärjestelmän päämaja- maailmojen kuolevaissatelliiteilla.

Johdannainen: **mansionia**: mansiomaailmat.

Marttyyri. [Kreik. *martyr*: todistaja.] Uskonsa tai mielipiteidensä tähden vainottu ja kärsimään joutuva; viaton uhri. Erikseen kristillisessä kielenkäytössä ’uskonsa tähden tapettu’; ’veritodistaja’.

Johdannainen: **marttyyrius**.

Maskuliininen. [Lat. *masculus*: miespuolinen, koiras; miehekäs, voimakas.] Miespuolinen, miessukupuolta oleva; miessukupuoleen liittyvä; miehekäs.

Massa. [Lat. *massa*: tahdas, taikina, kokkare, möh- käle; ainemäärä, massa.] Kauttaaltaan samaa ainetta

oleva aineskokonaisuus; ainekokonaisuus; suuri, järjestymätön joukko; tahdas, taikina.

Johdannainen: **massallisuus**.

Massiivinen. [Kts. edell.] Laajamittainen, kookas, valtava, suunnaton, möhkälemäinen.

Johdannainen: **massiivisuus**.

Matematiikka. [Kreik. *máthima*: opittu, tiedetty; tiede.] Oppi suureista ja niiden suhteista; matematiikkaan kuuluvat aritmetiikka, algebra ja geometria.

Johdannainen: **matemaattinen**.

Materia. [Lat. *mater*: äiti, emo, emä; kaiken alku, juuri, perustus; laivan emäpuu > *materia*: aine, aines; tarvepuut, rakennuspuut.] Aine, sellaisena, jona me aineen tunnetta; aineelliset arvot.

Johdannaista: **materiaali, materiaallinen, materialismi, materialisti, materialisoida, materialisointua, dematerialisoida, dematerialisointi**.

Materiaali. [Kts. edell.] Aines, ainekset, aineisto, tarpeisto.

Materialismi. [Kts. 'materia'.] Maailmanselitys, jonka mukaan kaiken perustana on aine; aineellisten arvojen kunnioittaminen, aineellisen hyvän tavoittelu.

Meditaatio. [Lat. *meditari*: mietiskellä, harkita, hautoa mielessään, aikoa; harjoitella, opetella; > *meditatio*: mietiskely, harkinta; harjoittelu.] Mietiskely.

Meedio. [Lat. *medius*: keskivälillä oleva; kreik. *mesos*: välissä oleva.] Spiritismissä henkimaailman viestien välittäjä.

Mekaaninen. [Kreik. *mehanikós*: neuvokas; koneenrakentaja; *mehaniké*: koneoppi.] Koneen tavoin toimiva, konemäinen, kaavamainen.

Johdannaista: **mekanistinen, mekaniikka, mekanismi, mekanisoida, mekanisoija, mekanisointi, mekanistinen, mekanistisuus, mekanisti**.

Mekanismi. [Kts. edell.] Koneisto; käsitys, jonka mukaan olevaisuus toimii koneen lailla ilman persoonallista puuttumista.

Johdannainen: **mekanisti** (tällaisen käsityksen omaksunut).

Melkisedek. [Hebr. *melek*: kuningas; *tsedeq*: oikea, vanhurskas; > *malkij-tsedeq*: vanhurskauden kuningas; > kreik. *melhizedek*.] *Urantia-kirjassa* paikallisuniversumin Poikien korkein kategoria.

Mentaalinen. [Lat. *mens*, genet. *mentis*: ajatuskyky, mieli, ymmärrys, järki; mielenlaatu, mielipide, ajatus, tarkoitus.] Mieleen liittyvä, mieltä koskeva; ajatusmaailmaan tai ajatteluun kuuluva tai sitä koskeva; mielessä hahmotettu.

Johdannainen: **mentaalisuus, mentaliteetti**.

Mentaliteetti. [Kts. edell.] Mielenlaatu.

Messias. [Hebr. *maashíjah*: voideltu.] Juutalaisten odottama kuningas, joka nostaa Daavidin valtaistuihin taas pystyyn; pelastajakuningas.

Johdannainen: **messiaaninen**.

Metafyysiikka. [Kreik. *ton metá ta fysiká*: fysiikan jälkeen; Aristoteleen kirjat, jotka sijoitetaan hänen fysiikkaa tutkivien kirjojensa jälkeen.] Filosofiasa 'metafyysiikka' ei ole yksiselitteinen käsite. Metafyysiikka voi tarkoittaa 1) olevaisuuden ja todellisuuden selitystä kokonaisuutena ottaen vastakohtana tieteiden harjoittamalle yksityiskohtien tarkastelulle; 2) aisti- ja kokemusmaailman yläpuolella olevan olemassaolon tutkimista ja pohdiskelua; 3) epäilyksettömien alkuperäsiippien selville ottamista kaiken olevaisuuden selityksinä ja kaiken muun tiedon perustana; 4) pyrkimystä päästä selvyyteen siitä, mitä olevaisuus oikeastaan on. Metafyysiikan arvostelijat argumentoivat, ettei kyseisistä seikoista voi päästä mihinkään selvyyteen; kysymys on uskon asioista.

“Metafyysiikka on osoittautunut epäonnistuneeksi yritykseksi; motaa ihminen ei kykene käsittämään. Ilmoitus on ainoa menetelmä, joka voi korvata sen, että aineellisesta maailmasta puuttuu motan herkkyyden totuutta kohtaan. Ilmoitus selvittää arvovaltaisella tavalla sekamelskan, jonka järjen kehittämä metafyysiikka on evolutionaarisella sfäärillä saanut aikaan.” [1136:3]

Johdannainen: **metafyysinen**.

Metamorfoosi. [Kreik. *metá*: jälkeen, välissä; *morfé*: muoto.] Perinpohjainen muodonmuutos, muuntuminen, muodonvaihdos (esimerkiksi toukasta kotelovaiheeksi ja siitä perhoseksi).

Johdannainen: **metamorfinen**.

Meteori. [Kreik. *metéoros*: korkealla oleva.] Ilmakehän läpi syöksyvä ainekappale, joka yöllä näkyy “tähdenteltona”; maan pinnalla sitä kutsutaan meteoritiksi.

Metodi. [Kreik. *methodos*: tie johonkin.] Suunnitelmallinen menetelmä jonkin tehtävän suorittamiseksi; keino, menetelmä.

Metropoli. [Kreik. *mitir*: äiti; *polis*: kaupunki; > *mitrópolis*: pääkaupunki; siirtokunnan asukkaiden

entinen kotikaupunki; jonkin toiminnan pääkeskus.] Pääkaupunki, suurkaupunki.

Midsoniitti. [Neologismi.] Eräs paikallisuniversumin pysyvien kansalaisten kategoria.

“Koko Nebadonin piirissä on jokaisessa asuttujen maailmojen paikallisjärjestelmässä yksi sfääri, jolla Melkisedekit ovat toimineet elämäntantajina. Nämä asuinsijat tunnetaan järjestelmän midsoniittisina maailmoina, ja kussakin tällaisessa maailmassa on aineellisessa suhteessa modifioitu Melkisedek-Poika pariutunut valikoidun Aineellisten Poikien luokkaan kuuluvan Tyttären kanssa. ... Melkisedek-elämäntantajan ja Aineellisen Tyttären jälkeläiset tunnetaan midsoniitteina. [400:5–6]

Militarismi. [Lat. *miles*, genet. *militis*: sotilas, soturi, sotamies; > *militare*: palvella sotamiehenä; > *militaris*: sotilaallinen, sotilas-, sota-.] Sotilasvalta; sotilaallisten näkökohtien korostaminen tai ihannoiminen; sotahenkisyys.

Johdannaisia: **militaristi, militaristisuus.**

Miljardi. [Lat. *mille*: tuhat; > ransk. *milliard*.] Tuhat miljoonaa, 10^9 . (Tämä lukusana puuttuu englannista; Amerikassa sen sijasta käytetään sanaa ’biljoona’.)

Miljoona. [Lat. *mille*: tuhat; *-ion*, augmentatiivinen suffiksi.] Tuhat tuhatta, 10^6 .

Mineraali. [Keskiajan lat. *minera*: kaivos; > *mineralis*: kaivoksesta peräisin.] Kivennäinen, luonnossa syntynyt epäorgaaninen aine.

Ministeri. [Lat. *ministrare*: palvella; tarjota, hankkia, toimittaa; > *minister*: palvelija, apulainen.] Alunperin kuninkaan palvelija ja apulainen; hallituksen jäsen; lähettiläs; englantia puhuvissa maissa myös kirkonpalvelija, pappi.

Johdannainen: **ministeristö.**

Mirhami t. myrra t. mirha. [Kreik. *myrra* < arab. *murr*: myrtti, katkero.] Muuan commifora-kasveista saatava hartsi, jota käytettiin suitsutukseen, lääkkeenä ja palsamointiin.

Mobilisoida. [Lat. *mobilis*: liikkuva; epävakainen, herkkäliikkeinen, häilyvä, oikullinen.] Saattaa liikkeeseen, panna toimintaan, panna liikekannalle; kerätä yhteen.

Johdannaisia: **mobilisaatio, mobilisointi, mobilisointua.**

Modifikaatio. [Lat. *modus*: mitta, tahti, sävel; päämäärä; sääntö, ohjeet; tapa; laji; *facere*: tehdä; > *modificare*: asianmukaisesti mitata; tehdä jonkin

tapaiseksi, muuntaa; muovailla.] Muuntaminen, muuntelu, sovittelu, supistelu, jonkin yksityiskohdan muuttaminen; mukauma, muunnos; muovauma.

Johdannaisia: **modifioida, modifioiminen, modifiointi, modifioitua, modifioituminen.**

Molekyyli. [Lat. *moles*: muodoton ainepaljous, massa, möhkäle; paino, taakka; mahti; vaikeus, ponnistus; > *moleculus*: pikku möhkäle.] Pienin vapaana esiintyvä alkuaineen tai yhdisteen osanen.

Johdannainen: **molekyylinen.**

Monarkia. [Kreik. *monos*: yksin; *arhía*: valta, hallitseminen.] Alunperin ’yksinvalta’, sittemmin: valtiomuoto, jossa valtion usein ilman poliittista valtaa toimiva päämies on yleensä periytyvästi tehtävää elinikäisesti hoitava henkilö; kuningaskunta; kuninkaan valta.

Johdannaisia: **monarkki, monarkkinen.**

Monismi. [Kreik. *monos*: ainoa.] Oppi, jonka mukaan on olemassa vain yksi olento; käsitys, että on olemassa vain yksi Korkein Olento, mitään hyvän ja pahan periaatteita rinnakkaisina vaikuttajina ja voimina ei todellisuudessa ole. *Urantia-kirjan* käyttäessä tätä käsitettä siihen ei sisälly jälkimmäistä klausuulia tai väitettä. Mutta vaikkei väite *Urantia-kirjan* tarkoittamassa merkityksessä sisällykään monismiin, ei kirjan filosofia tue väitettä hyvyyden ja pahuuden periaatteiden tasavertaisuudesta ja ylipäätään edes niiden olemassaolosta.

Johdannainen: **monistinen.**

Monologi. [Kreik. *monos*: yksin; *logos*: sana, puhe.] Yksinpuhelu.

Monopoli. [Kreik. *monopolía*: yksinmyynti.] Yksinoikeus jonkin, usein taloudellisen, toiminnan harjoittamiseen; yksinoikeus, poissulkevuus.

Johdannainen: **monopolistinen.**

Monota. [Neologismi.] Paratiisin energia. “Paratiisissa monota ja henki ovat kuin yhtä – vain nimeltä toisistaan erotettavissa.” [1275:6]

Monoteettinen. [Kreik. *monos*: ainoa; *thesis*: teesi > *thetikós*: teesiin liittyvä.] Harvinainen filosofian termi: yhdestä ainoasta olennaisesta elementistä koostuva.

Monoteismi. [Kreik. *monos*: ainoa, yksi; *theós*: jumala.] Vain yhden Jumalan olemassaolon tunnustava uskonto; yksijumalaisuus.

Johdannaisia: **monoteistinen.**

Monotonia. [Kreik. *monos*: ainoa, yksi; *tonos*: sävel, sävy.] Yksitoikkoisuus, ikävyys.

Monumentti. [Lat. *monere*: muistuttaa, johtaa mieleen; kehottaa, neuvoa, varoittaa; > *monumentum*: muistomerkki; hautakammio; kirjalliset muistomerkit, asia- tai lähdekirjat.] Muistomerkki; hautapatsas; annaali.

Johdannainen: **monumentaalin**: suurimerkityksinen, muistomerkin kaltainen, mahtava.

Moraali. [Lat. *mos*, genet. *moris*: tahto, mieli; tapa, tottumus; > mon. *mores*: hyvät tavat; *moralis*: tapoja koskeva; siveellinen.] Käyttäytymisen periaatteet, käyttäytymissäännöt; siveellisyys. Kts. myös 'etiikka'.

Johdannaisia: **moraalinen, moraalisuus, moraaliton, moraalittomuus.**

Morontia. [Neologismi.] Kuoleman jälkeen seuraavaksi kohdattava olomuoto aineellisuuden ja hengen välillä; aineellisissa oloissa sielun substanssi.

“Morontia on termi, jota käytetään laajasta aineellisen ja hengellisen tason väliin jäävästä tasosta. Se saattaa tarkoittaa persoonallisia tai persoonattomia realiteetteja, eläviä tai elottomia energioita. Morontian loimilanka on hengellinen, sen kudelanka on fyysinen.” [9:6]

Johdannaisia: **morontiaalinen, morontiaalisuus, morontiaani** (morontiatilassa oleva persoona).

Mosaiikki. [Kreik. *museios*: muusia koskeva; kts. museo.] Erivärisistä kivi- tai lasipaloista sommiteltu kuvapinta.

Johdannainen: **mosaiikkimainen.**

Mota. [Neologismi.] Morontia-viisaus. “Ilmoitus on motaa kompensoiva korvike ajallisuuden maailmoissa.” [57:4] “Mota on filosofian tuolle puolen menevää erisuuntaisen todellisuuden havainnoinnin yhteensovittamista, mikä ei ole aineellisten persoonallisuuksien saavutettavissa.” [1136:2]

Motiivi. [Lat. *movere*: liikuttaa, panna liikkeelle; muuttaa, muuntaa; > myöhäislat. *motivum*: liikkeen syy.] Vaikutin, aihe, syy johonkin tekoon; hallitseva idea.

Johdannaisia: **motivaatio, motivoida** (antaa jokin vaikutin), **motivointi, motivoitua** (omaksua jokin vaikutin).

Motoorinen. [Myöhäislat. *motor*: liikuttaja.] Tietoisien kontrollin ulkopuolella; automaattinen.

Mulatti. [Esp., port. *mulato*: nuori muuli.] Valkoiseen ja indigorotuu kuuluvien vanhempien jälkeläinen.

Munkki. [Kreik. *monahós*: yksinolija.] Luostariveli; sääntökunnan jäsen.

Museo. [Kreik. *muséion*: muusain paikka; kts. mosaiikki.] Alunperin yliopiston kaltainen oppilaitos, sittemmin taide-, luonnonhistoriallisten yms. esineiden kokoelma.

Musiikki. [Kreik. *musiké tehne*: muusain taito.] Säveltaide.

Johdannaisia: **musiikillinen, muusikko.**

Myriadi. [Kreik. *myrioi*: kymmenentuhatta.] Kymmentuhantinen määrä; hyvin suuri, tarkemmin määrittelemätön luku.

Mysteeri. [Kreik. *mystérion*: salaisoppi; lat. *mysterium*, mon. *mysteria*: mysteeriot, salaopit, salapalvonta.] Mysteeriuskontojen keskeisin idea, niiden palvontakohde ja salaismenot; selittämätön, arvoituksellinen asia.

Johdannainen: **mysteerio; mystiikka, mystikko.**

Mystiikka. [Kreik. *mystikós*: salaperäinen.] Salaperäisyys, selittämättömyys; uskonnollinen suuntaus, joka korostaa sielun välitöntä yhteyttä jumaluuden kanssa.

Johdannainen: **mystikko, mystinen, mystisyys.**

Mytologia. [Kreik. *mythos*: myytti, taru; *logos*: sana, oppi, puhe.] Jumalaistaruusto; jumaluustaruusto; jumaluustarujen tutkimus.

Johdannainen: **mytologinen.**

Myytti. [Kts. edell.] Jumaluustaru; satumainen tai tarumainen asia, kertomus tms.; nykyään tavallisimmin seikka, johon yleisesti uskotaan, mutta joka ei ole totta.

Johdannaisia: **myyttinen, myyttisluontoinen.**

Narkoottinen. [Kreik. *narkotikós*: turruttava.] Huumaava, tainnuttava; kivittomuutta, tajuttomuutta, tunnottomuutta tai harhaaistimuksia aiheuttava.

Nationalismi. [Lat. *nascere*: syntyä; > *natio*, genet. *nationis*: syntyminen, syntyperä, kansakunta, sukukunta, luokka, joukko, yliopist. osakunta.] Kansallismielisyys, kansalliskiihko.

Johdannainen: **nationalisti.**

Naturalismi. [Lat. *nascere*: syntyä; > *natura*: synty; luonto; luonnonlaatu, mielenlaatu; luonnonlaki, maailmanjärjestys; alkuaine; elin.] Filosofisena suuntauksena, johon *Urantia-kirja* useissa kohdin viittaa, naturalismi tarkoittaa oppia, jonka mukaan ei ole muuta kuin se luonto, josta meillä on kokemusta ja havaintoja. Kuvataiteissa ja kirjallisuudessa naturalismi tarkoittaa realismin äärimmäistä suuntausta, joka

mässäilee todellisuuden nurjilla, jopa rumilla puolilla.

Johdannainen: **naturalistinen**.

Negaatio. [Lat. *negare*: kieltää, evätä, olla myöntämättä.] Jonkin väitteen tai seikan vastakohta, kieltö.

Negatiivinen. [Kts. edell.] 1) Kielteinen, kieltävä, torjuva, hylkäävä, epäedullinen, haitallinen, nurja; 2) jonkin kysytyn seikan kieltävä; 3) varautumaton. *Urantia-kirjan* suomennoksessa sanaa 'negatiivinen' käytetään vain 2-merkityksessä. Muissa yhteyksissä käytetään sanaa 'kielteinen' tms.

Neoliittinen. [Kreik. *neos*: uusi, nuori; *lithos*: kivi.] Neoliittinen kivikausi oli kivikauden viimeisin jakso, josta siirryttiin pronssikauteen.

Neutraali. [Lat. *neuter*: ei kumpikaan; yhdentekevä.] Puolueeton, erillään pysyttelevä; kantaa ottamaton; tasapuolinen; ei positiivinen eikä negatiivinen; mitään merkitsemätön tai vaikuttamaton.

Johdannainen: **neutraloida**.

Nirvana. [Etymologia tuntematon; mahdoll. sanskr. 'sammuminen'.] Onnen ja autuuden tila; buddhalaisuudessa se pysyvä tila, joka saavutetaan vapauduttessa jälleensyntymien ketjusta.

Nodiitti t. nodilainen. [Neologismi.] Nodiitit olivat Planeettaprinssin esikunnan kapinallisten päällikön Nodin biologisia ja kulttuurijälkeläisiä ja heistä yhdessä sangik-kansojen kanssa muodostunut rotu.

Johdannainen: **nodiittinen**.

Nomadi. [Kreik. *nomádes*: laitumella käyskelevät.] Paimentolainen; kiertelevän, karjanhoitoa harjoittavan heimon jäsen.

Normaali. [Lat. *norma*: kulmamitta; ojennusnuora; ohjenuora, ohje, sääntö; > myöhäislat. *normalis*.] Ohjeen mukainen, säännön mukainen, säännöllinen, tavallinen, normit täyttävä; suureen enemmistöön kuuluva; henkisesti terve.

Normi. [Kts. edell.] Sääntö, ohje; malli; oikeusohje; tavoite; kriteerien kokonaisuus.

Johdannainen: **normittua**.

Noviisi. [Lat. *novicius*: uusi, vasta-alkaja.] Vasta-alkaja, aloittelija; koeajalla oleva luostariveli tai -sisar.

Nunna. [Lat. *nonna*: iäkkäämmille naisille annettu arvonimi.] Luostarisisar; sääntökunnan jäsen.

Objekti. [Lat. *obicere*: heittää vastaan, asettaa vastaan; viskata eteen; > *obiectum*: vastaan asetettu; eteen heitetty.] Kohde, teon, ajatuksen tai havainnon kohde, kohdiste.

Johdannaisia: **objektiivinen** (kiihkottomasti ja ilman ennakkokäsityksiä jtk tarkasteleva), **objektivoida**, **objektiivisuus** (kohteeksi tekeminen; kiihkoton tarkastelu).

Objektiivinen. [Kts. edell.] Ulkokohtainen; viileän asiallinen, kiihkoton; subjektista riippumaton, henkilökohtaisista näkemyksistä vapaa; yleispätevä.

Johdannainen: **objektiivisuus**.

Observatorio. [Lat. *observare*: tarkata, pitää silmällä; kaita; kiinnittää huomio jhnk; ottaa varteen, noudattaa; > uuslat. *observatorium*: havaintoasema.] Havaintoasema, varsinkin tähtitieteellinen.

Oktaavi. [Lat. *octo*: kahdeksan; > *octavus*: kahdeksas.] Aaltotiheyden kaksinkertaistumisen väli.

Omega. [Kreik. *oméga*: "iso o"] Kreikan kielen kirjaimiston viimeinen kirjain Ω , ω .

Omniafit. [Neologismi.] Yksi superuniversumin hoivaavien henkien luokista.

Omnipresenssi. [Lat. *omni*: kaikki; *praesentia*: läsnäolo; nykyhetki; > *omnipraesentia*: läsnäoleminen kaikkialla.] Kaikkiallisuus, kaikkialla läsnä oleminen. *Urantia-kirjassa* 'omnipresenssi' tarkoittaa myös paitsi ajallista ja avaruudellista kaikkiallisuutta, myös läsnäoloa kaikilla universumitasoilla: finiittisyydessä, absoniittisuudessa ja absoluuttisuudessa. Ubikviteetti sen sijaan tarkoittaa vain ajallista ja avaruudellista kaikkiallisuutta.

Johdannainen: **omnipresentti** (kaikkialla läsnä oleva).

Omnipotentti. [Lat. *omnipotens*, gen. *omnipotentis*: kaikkivaltias, kaikkeen kykenevä.] Kaikkivaltias, kaikkivoipa.

Oopiumi. [Kreik. 'opion: maitiaisneste; > 'opós: maitiaisesta valmistettu aine.] Muuan huumaava aine, jota saadaan unikon raa'asta hedelmästä.

Operaatio. [Lat. *operari*: työskennellä, olla toimessa; toimittaa uhri, uhrata; > *opera*: työ, vaiva, vaivannäkö, puuha; palvelus, apu; työmies, palkollinen; > *operatio*.] Toimenpide, toimitus, suoritus; leikkaus; sotatoimi.

Johdannaisia: **operoida**, **operointi**.

Oppositio. [Lat. *opponere*: asettaa vastaan; panna

alttiiksi; esittää vastaan, väittää vastaan; > *oppositus*: vastaan asettaminen; eteen joutuminen.] Vastustus, vastarinta, vastustaminen; hallitusvastuuta kantamaton parlamentin osa.

Optimismi. [Lat. *optare*: valita, valikoida; haluta, mieliä, toivoa, toivottaa; > *optimus*: paras; > ransk. *optimisme*.] Toiveikkuus; tulevaisuuden näkeminen myönteisessä valossa; valoisa maailmankatsomus; usko toiveiden täyttymiseen. Filosofiasa näkemys, jonka mukaan maailma on pohjimmiltaan hyvä.

Johdannaisia: **optimisti, optimistisuus.**

Oraakkeli. [Lat. *orare*: puhua; pyytää, anoa; > *oraculum*: lauselma, lausunto; ennustus.] Jumalalliseksi uskottu ennustus; ennustusten välittäjä.

Orgaaninen. [Kreik. *'organikós*: välineenä palveleva; < *'organon*: musiikki-instrumentti; väline; elin.] Elimellinen, eloperäinen, eliöissä esiintyvä; erottamaton (osa), kiinteä, elimistön tavoin toimiva; hiilikemiallinen.

Johdannaisia: **organismi, organisoida, organisoi-tua, organisointi, organisoiminen, organisaatio.**

Organisaatio. [Kts. edell.] Järjestö, järjestely; elävän eliön tavoin toimiva, tiettyjä tehtäviä suorittavien jäsenten muodostama kokonaisuus.

Johdannaisia: **organisoida, organisoitua, organi-soija, organisoiminen, organisointi.**

Organismi. [Kts. *'orgaaninen*?] Eliö; elimistö; elimellinen kokonaisuus.

Orgiat. [Kreik., lat. *'orgia*: yöllinen Bakkuksen eli Dionysoksen salapalvonta, Bakkanaali.] Irstailu, hillittömät menot, hekumalliset nautinnot; juomingit.

Johdannainen: **orgiastinen.**

Orientti. [Lat. *oriori*: nousta, tulla näkyviin, ilmaan-tua; > *oriens*, genet. *orientis*: nouseva (aurinko); aamu; itä, itämaat.] Itämaat.

Partikkeli. [Lat. *pars*, genet. *partis*: osa; puo-lue; rooli; puoli, suunta, taho, seutu; > *parti-culus*: osanen.] Hiukkanen, osanen, hitunen; apusana.

Pasifisti. [Lat. *pax*, gen. *pacis*: rauha; *facere*: tehdä.] Rauhantekijä, rauhan kannattaja, rauhanaatteen kannattaja; aseista kieltäytyjä.

Johdannainen: **pasifistinen.**

Passiivinen. [Lat. *pati*: sietää, kestää, kärsiä, sallia, suvaita, antaa myöten, myöntää; antaa olla, jättää sikseen; perf. *passus*; > *passivus*: sietävä, kestävä,

kärsivä.] Toimimaton, osallistumaton, tarmoton, välinpitämätön, puuttumaton; joka "antaa olla".

Johdannainen: **passiivisuus.**

Pastori. [Lat. *pastor*: paimen.] Kirkonpaimen; (pro-
testanttinen) pappi.

Patriarkka. [Kreik. *patriárhes*: heimopäällikkö.] Abrahamin ja hänen jälkeläistensä kunnianimitys aina neljänteen polveen saakka. Merkitsee myös 'arvostettu vanha mies'.

Johdannaisia: **patriarkaallinen, patriarkaalisuus.**

Patriarkaallinen. [Kts. edell.] Heimopäällikkyyteen kuuluva; isävaltainen; maskuliinis-autoritaarinen.

Johdannainen: **patriarkaalisuus.**

Patriootti. [Kreik. *patriótes*: maanmies; lat. *patria*: isänmaa, kotikaupunki.] Isänmaanystävä.

Johdannaisia: **patrioottinen, patriotismi.**

Pedagogi. [Kreik. *paidos*: poika; *'agogós*, ohjaaja.] Opettaja; opetustaidollisesti pätevä ja etevä.

Pedantti. [Ital. *pedante*: opettaja, koulumestari.] Koulumestari-maisen tarkka, turhan tarkka, tärkeilevän tarkka; pikkumainen.

Pergamentti. [Kreik. *pergamené*; lat. *pergamenus*: pergamolainen.] Nahasta monimutkaisin menetelmin valmistettu kirjoitusmateriaali, entisajan "paperi", jonka tuotannon keskus oli Pergamon kaupunki nykyisessä Turkissa.

Periferia. [Kreik. *perí*: ympäri; *ferein*: kantaa; > *periférea*: kehä.] Laita, ulkokehä, reuna, laita-alue, reuna-alue, syrjä, syrjäseutu, ääri, äärialue.

Johdannainen: **perifeerinen.**

Periodi. [Kreik. *perí*: ympäri; *'odós*: kulku, käynti; katu.] Jakso (ei välttämättä ajallinen); aikajakso, ajanjakso, kausi, kiertoaika, sykli.

Johdannainen: **periodittainen.**

Persoonaa. [Lat. *persona*: naamari; osa, rooli; elä-mäntehtävä; asema, sääty, arvo; persoonallisuus, päähenkilö, henkilö.] Henkilö, yksilö; ihminen yksilö-nä ja itsestään ja päämäärästään tietoisena kokonai-suutena; tekijä, toimija.

Johdannaisia: **persoonallinen, persoonallisuus, personoida, personoiminen, personoitua, personoi-tuminen, personoituma.**

Persoonallinen. [Kts. edell.] Sanaa käytetään *Uran-tia-kirjassa* kahdessa eri merkityksessä: 1) henkilö-kohtainen, omakohtainen; 2) persoonallisuuden

omaava.

Persoonallisuus. [Kts. 'persoonaa'.] Sanaa käytetään *Urantia-kirjassa* sen yleisen kielenkäytön mukaisessa merkityksessä, mutta sitäkin useammin erityismerkityksessä, joka on osa ilmoitusta.

Perspektiivi. [Lat. *per*: ympäri; läpi, kautta; *spectare*: katsoa, katsella; > keskiajan lat. *perspectiva ars*: optiikka.] Syvyysvaikutelma; näkökanta; näkökulma, näköala; ulottuvuus, dimensio.

Pessimismi. [Lat. *pessimus*: huonoin; > ransk. *pessimisme*.] Voittopuolisesti tai kokonaan vain maailman kielteiset ja tulevaisuuden synkät piirteet ja puolet näkevä; synkkä maailmankatsomus; filosofinen näkemys, jonka mukaan maailma pohjimmiltaan on etupäässä paha: mielipahaa, pettymyksiä ja kärsimyksiä aiheuttava.

Johdannaisia: **pessimisti, pessimistinen.**

Pilari. [Lat. *pila*: pilari, pylväs; patsas.] Poikkileikkaukseltaan kulkikas tukipylväs. (Pylvään poikkileikkaus on ympyrä.)

Planeetta. [Kreik. *planan*: passiivissa: vaellella; > *planitis*: kiertolainen, vaeltelija.] Kiertotähti; aurinkoa kiertävä suurehko taivaankappale.

Johdannainen: **planetaarinen.**

Plasma. [Kreik. *plassein*: muovata; > *plasma*: muovattu.] Solun elävä aine; protoplasma, alkulima. Fysiikassa: Aineen olomuoto, jossa aine kokonaisuutena on sähköisesti neutraali, mutta sen muodostavat hiukkaset ovat enimmältään sähköisesti varautuneita.

Polarisoida. [Kreik. *polos*: napa, akseli; > keskiajan lat. adj. *polaris*.] Vaikuttaa niin, että muodostuu kaksi erilaista keskusta tai sähköistä napaa; kärjistää kahdeksi vastakkaiseksi näkemykseksi.

Johdannainen: **polarisoitua, polariteetti.**

Polyteismi. [Kreik. *poly*: moni; *theós*: jumala.] Monijumalaisuus.

Johdannainen: **polyteistinen.**

Positiivinen. [Lat. *ponere*: panna, asettaa, laskea alas, panna talteen, sijoittaa; perustaa; väittää, olettaa, pitää varmana; saattaa johonkin tilaan; > partis. perf. *positus*: pantu, perustettu, väitetty, oletettu jne.] 1) Myönteinen, myöntävä, suopea, rakentava; 2) kiistämätön, vahvistava, vakuuttava; jonkin kysytyyn seikan oikeellisuuden tai olemassaolon vahvistava; "se, mikä on"; 3) sähköisesti varautunut. *Urantia-kirjan* suomenoksessa 'positiivinen' esiintyy vain merkityksessä 2; muissa yhteyksissä se on käännetty sanalla

'myönteinen' tms.

Positio. [Kts. edell. > *positio*: asema, tila.] Asema, tila, asento; asettelu, asetelma.

Johdannainen: **positionaalinen.**

Postulaatti. [Lat. *postulare*: vaatia, pyytää; haastaa oikeuteen, kantaa, syyttää; > *postulatum*: vaatimus, pyyntö, kanne.] Olettamus, perusedellytys, perusolettamus.

Johdannaisia: **postuloida, postulointi.**

Potentiaali. [Lat. *posse*: voida, saattaa, kyetä; saada aikaan, vaikuttaa, olla vaikutusvaltainen; > *potens*, gen. *potentis*: kykenevä, pystyvä, taitava; tehokas, hallitseva, valtiias.] Kts. 'aktuaali'. Valjastamaton, käyttöön ottamaton, manifestoitumaton, todentumaton tai julki tulematon, mutta olemassa oleva kyky tai mahdollisuus. 'Potentiaali' muodostaa filosofisen sanaparin 'aktuaalin' kanssa: kun potentiaalit todentuvat, niistä tulee aktuaaleja, jotka puolestaan toimivat potentiaaleina kehityksen seuraavalle vaiheelle.

Johdannaisia: **potentiaalinen, potentiaalistua, potentiaalisuus, potentialiteetti.**

Predestinaatio. [Lat. *praedestinare*: määrätä ennakolta; asettaa päämääräkseen.] Ennaltamäärääminen, predeterminaatio. Teologiassa ja filosofiassa: näkemys, jonka mukaan Jumala on ennalta määrännyt kunkin ihmisen kohtalon.

Johdannainen: **predestinoida.**

Pre-eksistenssi. [Lat. *prae*: ennen, edessä; *existere*: astua esiin; tulla näkyviin; ilmaantua, ilmestyä.] Ennaltaolevuus; ennalta olemassa oleminen.

Presenssi. [Lat. *prae*: edessä; *esse*: olla; > *praesens*, gen. *praesentis*: läsnä oleva, käsillä oleva, puheena oleva; heti tapahtuva, tehokas; preesens; *praesentia*: läsnäolo; nykyhetki; nykyisyys, nykyinen tila.] Läsnäolo, läsnäolevuus; olemus.

Presidentti. [Lat. *praesidere*: istua edessä; suojella, turvata; johtaa, olla päällikkönä, komentaa.]. Tasavallan valtionpäämies; organisaation tai kokouksen puheenjohtaja; korkeiden oikeusistuinten ylituomari.

Primaari t. **primääri.** [Lat. *primarius*: laatuaan ensimmäisiä; ylhäinen, huomattava.] Perustana oleva, ensi-, alku-, ensisijainen.

Johdannainen: **primaarinen, primäärinen.**

Primitiivinen. [Lat. *primitiae*: esikoinen; ensi sato; > myöhäislat. *primitivus*: ensimmäinen, varhainen, alkeellinen.] Alkukantainen, alkeellinen, luonnonkansoille ominainen, kehittämätön.

Prinsessa. [Lat. *princeps*: ensi sijan ottava, ensimmäinen, etevin, arvokkain; päämies, johtaja; ruhtinas; keisari; hallitsijaperheen nuorimpien jäsenten arvonimi; ransk. *prince* (mask.) ja *princesse* (fem.).] Hallitsijasuvun nuorempien naispuolisten jäsenten arvonimi; ruhtinatar (aatelisarvona).

Prinsiippi. [Lat. *princeps*: ensi sijan ottava; > *principium*: alku, alkuperä, perustus.] Alkuperuste, periaate.

Prinssi. [Kts. 'prinsessa'.] Hallitsijasuvun nuorempien miespuolisten jäsenten arvonimi; ruhtinas (aatelisarvona).

Problematiikka. [Kreik. *próblema*: eteen heitetty tai pantu.] Arvoituksellisuus, ongelmallisuus; asiakokonaisuus.

Profeetta. [Kreik. *profétes*: ennustaja.] Jumalan tahdon julistaja, uskonnollinen opettaja tai julistaja; ennustaja.

Johdannaisia: **profeetallinen, profetia, profetoida.**

Professori. [Lat. *profiteri*: sanoa suoraan, tunnustaa, ilmoittaa julkisesti; tarjota, luvata; *professor*: julkinen opettaja.] Jonkin tieteen- tai taiteenalan yliopettaja korkeakoulussa; opettaja.

Profiili. [Lat. *pro*: läpi, kautta, puolesta; *filum*: lanka, säie, suoni, jänne, kieli; kangas; > ital. *profilo*: reuna, sivu.] Ääriiviivat; ilme, luonne; silmiinpistävyys, näkyvyys.

Projekti. [Lat. *pro*: eteen, *iacere*: heittää; > *proicere*: viskata eteen, ojentaa eteen, pitää edessä; ajaa ulos, karkottaa; heittää luotaan, heittää syrjään, hylätä, antaa alttiiksi; viivyyttää; partis. *proiectum*: eteen heitetty, jne.] Hanke, ehdotelma, suunnitelma.

Johdannaisia: **projekti, projisoida, projisoituminen, projisoiminen.**

Projektio. [Kts. edell. > lat. *proiectio*: eteen heittäminen, edessä pitäminen, jne.] Kuvan heijastaminen, heijastaminen; heijastuma, monistuma; luotaus. Psykologiassa: omien piirteidensä sijoittaminen tahattomasti toisiin.

Projisoida. [Kts. 'projekti'.] Heijastaa tai siirtää kuva; siirtää tunne; heijastaa tai siirtää tilanne tai tapahtuma menneisyyteen tai tulevaisuuteen tai johonkin toiseen paikkaan; siirtää omat piirteensä tahattomasti toisiin.

Johdannaisia: **projisoituminen, projisoiminen.**

Prokuraattori. [Lat. *procurare*: hoitaa, toimittaa; > *procurator*: toimitsija, hoitaja; esimies; tilanhoitaja, isännöitsijä, asianajaja; maakunnan hallintovirkamies, joka toimi keisarin nimissä.] Rooman keisarin nimissä toimiva maakunnan korkein hallintoviranomainen; maaherra.

Proletariaatti. [Lat. *proles*: vesa, sikiö, lapsi, jälkeläinen; jälkipolvi, sukukunta; > *proletarius*: alimman luokan kansalainen.] Köyhälistö, omaisuudeton väestönosa.

Proosa. [Lat. *prosus*: eteenpäin kääntynyt; suorasanainen; > *prosa oratio*: suorasanainen puhe.] Suorasanainen kerronta.

Johdannainen: **proosallinen**: epärunollinen, arkipäiväinen, koruton, tavanomainen, kuiva.

Propaganda. [Lat. *propagare*: lisätä, jatkaa sukua; laajentaa, levittää; > *propagatio*: istuttaminen, lisääminen, suvunjatkaaminen; laajentaminen, levittäminen.] Aatteen, opin tms. järjestelmällinen levittäminen, mihin useimmiten liittyy mielipiteisiin vaikuttamisen tavoite. Kun aatteesta tuodaan propagandassa esille yleensä vain sen hyvät puolet, propaganda koetaan valheelliseksi tai ainakin yksipuoliseksi.

Johdannainen: **propagandisti.**

Proselyytti. [Kreik. *prosélytos*: johonkin paikkaan tullut.] Henkilö, joka on siirtynyt yhden aatteen, mielipiteen, puolueen, uskonnon tms. piiristä toiseen; käännyttäjä.

Prosessi. [Lat. *procedere*: edetä; ehtiä pitkälle; menestyä, sujua, luistaa, > *processus*: eteneminen, edistyminen, menestys, sujuminen.] Käsittely; oikeuskäsittely; tapahtumakulku, tapahtumasarja; menettely.

Prostituutio. [Lat. *prostituere*: panna julkisesti alttiiksi, alentaa, häväistä.] Julkinen haureuden harjoittaminen; maksullinen sukupuolisuhteiden tarjoaminen.

Protesti. [Lat. *pro*: sijasta; *testari*: puhua todistajana; väittää, myöhäislat. *protestari*: todistaa; > ransk. *protester*.] Vastalause.

Johdannaisia: **protestoida, protestantti.**

Protestantti. [Kts. edell.] Vastalauseeseen esittäjä, vastustava; uskonpuhdistaja.

Protoplasma. [Kreik. *protos*: esi-, alku-, ensimmäinen; *plasma*: kts. 'plasma'.] Alkulima.

Provinssi. [Lat. *pro*: kautta; *vincere*: voittaa taistelussa; > *provincia*: voittomaa; toimintapiiri, toimiala, tehtävä; maakunta] Maakunta; maaseutu.

Provokaatio. [Lat. *provocatio*: taisteluvaatimus, -haaste; vetoaminen keisariin tai kansaan.] Yllytys; ärsyttävän teon suorittaminen tarkoituksena saada ärsytetty toimimaan viime kädessä itseään vahingoittavalla tavalla; haaste, haastaminen; kiihotustyö.

Johdannaisia: **provokatiivinen, provosoida.**

Pseudomagia. [Kreik. *pseudo*: vale-, väärä-, näennäis-; *magia*: kts. 'magia'.] Näennäismagia.

Psykologia. [Kreik. *psyhé*: henki, elämä, sielu; *logos*: sana, oppi, tieto.] "Sielutiede", käyttäytymistä, emootioita, ajattelua, älyä, asenteita ja elämyksiä tutkiva tiede; yksilön mielellinen rakenne, mielelliset puolet, ei-aineelliset puolet. ('Mieli' ymmärrettyä *Urantia-kirjan* määritelmän mukaisesti.)

Johdannaisia: **psykologi, psykologisoida, psykologinen.**

Psykyke. [Kts. edell.] Sielu (ei *Urantia-kirjan* määritelmä), mielenlaatu; ihmisen äly, emootiot, tunteukset, mielenliikkeet tms.

Johdannainen: **psykkinen. Psykkiset kehät.**

Psykkiset kehät eivät ole pelkästään älyllisiä, eivät liioin täysin morontiaalisia, vaan niiden kohdalla on kysymys persoonallisuuden statuksesta, mielen saavuttamasta tasosta, sielun kasvusta ja suuntaajavirittyneisyydestä. [1209:3]. Saattaisi kukaties olla parempi nimittää näitä kuolevaisen edistymisen psyykkisiä kehä kosmisiksi tasoiksi – aktuaalisiksi merkityksen ymmärryksiksi ja arvon tajuamisiksi, jotka merkitsevät sitä, että askel askeleelta päästään lähemmäksi morontiatietoisuutta evolutionaarisen sielun orastavasta suhteesta kehkeytyvään Korkeimpaan Olentoon. Ja juuri tämän suhteen takia on aineelliselle mielelle iäti mahdotonta tyhjentävästi selittää kosmisten kehien merkitystä. [1211:1]

Puberteetti. [Lat. *pubes*: häpy; täysikasvuinen nuoriso; > *pubertas*: mieskuntoisuus.] Murrosikä; sukupuoliyhteyden saavuttaminen.

Publikaani. [Lat. *publicatio*: valtiolle ottaminen; > *publicanus*: valtion veronkannon vuokraaja.] Henkilö, joka on vuokraa vastaan saanut valtiolta oikeuden kantaa verot. Uudessa testamentissa 'tullimies'.

Radikaali. [Lat. *radix*, genet. *radicis*: juuri; retiisi; perustus; alkuperä, juuret.] Perusteellinen, perustuksia myöten mullistava, äärimmillen viety.

Johdannainen: **radikaalinen**

Raportti. [Lat. *re*: uudelleen, takaisin; *portare*: tuoda; > ransk. *raport*: selostus, selvitys.] Tilannekatsaus,

selvitys, selostus.

Johdannainen: **raportoida.**

Ratifioida. [Lat. *ratus*: määrätty, varma, taattu, vahvistettu, lainvoimainen, pätevä; *facere*: tehdä; > ransk. *ratifier*: vahvistaa.] Muodollisuuksia noudattavan hyväksyä ja vahvistaa.

Johdannainen: **ratifioitua.**

Rationaalinen. [Lat. *ratio*: laskeminen; suhteet, välit; suunnitelmallinen menettely; järki, harkinta; (järjellinen) peruste, vaikutin; teoria, katsantokanta, oppi; mielipide; > adj. *rationalis*.] Järkiperusteinen, järjellinen, järjenmukainen, harkintaan perustuva; loogiseen ajatteluun perustuva; suunnitelmallisuuteen perustuva; rationalismille rakentuva.

Johdannainen: **rationalismi**: järkeisoppi; näkemys, jonka mukaan todellisuuden rakenne on järjellinen.

Reaali- [Myöhäislat. *realis*: asiaan itseensä kuuluva; sanan juurena *res*: konkreettinen tavara; omaisuus, asiat; asiointi, tosiasia.] Tosi-, todellinen, käsin kosketeltava.

Johdannaisia: **reaalinen, reaalisuus, reaalistaa, reaalistaminen, reaalistua, reaalistuminen, realiteetti, realismi, realisoida, realisoitua, realistinen.**

Reaalinen. [Kts. edell.] Todellinen, todellisuutta vastaava, todellisiin olosuhteisiin perustuva, todellisuudessa (eikä vain ajatuksissa) esiintyvä; tosiasiallinen.

Johdannaisia: **reaalistaa, reaalistaminen, reaalistua, reaalistuminen.**

Reaalisubjekti. [Kts. 'reaali-'; kts. 'subjekti'.] Todellisuuden kohde; todellisuudessa esiintyvä toimija; reaali kohde.

Reaalisuus. Todellisuus; 'reaalisuus' ei useinkaan merkitse koko todellista olemassaoloa, vaan vain sen jotakin kohdetta, 'reaalisubjektia', 'reaalikohdetta', 'realiteettia'. Sama koskee sanaa 'todellisuus'; sekin pitää ymmärtää monasti 'todellisuuskohde', 'reaalisubjekti'.

Reagoida. [Lat. *re*: takaisin, uudelleen; *agere*: toimia.] Vastata ärsykkeeseen tai haasteeseen; toimia vastauksena jonkin ulkopuolisen seikan tai tekijän toimiin.

Johdannaisia: **reagoija, reagoiminen, reagointi, reagoisuus, reaktiivisuus, reaktio.**

Realisoida. [Kts. 'reaali-'.] Muuttaa omaisuus rahavoiksi; myydä; todellistaa; muuttaa todellisuudeksi, reaalisuudeksi.

Johdannainen: **realisoitua**.

Realiteetti. [Kts. 'reaali-'.] Tosiasia, todellisuus, reaalisubjekti, todellisuuden kohde; *Urantia-kirjassa* sanalla ei ole merkitystä 'vääjäämättömästi kohdattava, muuttamaton tosiasia' 'seikka, jolle ei mitään voi'.

Realistinen. [Kts. 'reaali-'.] Vain aineellisen todellisuuden näkevä ja huomioon ottava; vain sen pohjalta toimiva; todellisten olosuhteiden mukaan toimiva ja asennoituva, haihattelematon.

Johdannainen: **realismi**, näkemys, jonka mukaan vain fyysinen todellisuus on huomioon otettava, vain sen pohjalta voi toimia.

Refleksi. [Lat. *reflectere*: taivuttaa tai kääntää taaksepäin; muuttaa mieltä, kääntää huomionsa jhk.] Heijastus, heijastuma, heijaste; heijastusliike; tahaton reaktio.

Johdannainen: **reflektiivinen** (heijastava; tahattoman reaktion tapainen; pohdiskeleva.)

Reformi. [Lat. *reformare*: muodostaa toisin tai uudelleen, muuttaa.] Parannus, uudelleenjärjestely, uudistaminen.

Johdannainen: **reformoida**.

Rehabilitointi. [Lat. *re*: uudelleen; *habilitare*: kelvollaistaa, kykevöittää.] Arvon palautus, maineen puhdistus; kuntoutus, kelpoistaminen.

Rekisteri. [Lat. *re*: uudelleen; *gestio*: toimittaminen; > *regestum*> keskiaj.la. *registrum*: muistiinmerkinä.] 1) Luettelo, tapahtumaluettelo, henkilötietoluettelo; 2) soittimen tai laulajan ääniala. Sana esiintyy *Urantia-kirjassa* vain merkityksessä 1.

Johdannaisia: **rekisteröidä, rekisteröinti, rekisteröiminen, rekisteröityminen, rekisteröityä**.

Rekonstruoida. [Lat. *re*: uudelleen; *construere*: latoa, pinota, kasata; rakentaa, pystyttää.] Rakentaa uudelleen, kerätä taas kokoon.

Johdannainen: **rekonstruointi**.

Relatiivisuus. [Lat. *referre*: kantaa, tuoda takaisin; kääntää, vetää takaisin; suorittaa velvollisuutensa; palauttaa, saattaa entiselleen, toistaa, kerrata, suunnata mielensä takaisin; kertoa, ilmoittaa, esittää, esitellä, selostaa; merkitä kirjoihin; > partis. perf. *relatum*: takaisin tuotu, palautettu, entiselleen saatettu; kerrattu; kerrottu jne. > myöh.la. *relativus*: kertova, palauttava.] Merkitys on muuttunut huomattavasti abstraktimmaksi; nykyinen merkitys: suhteellisuus; riippuvaisuus, määräytyvyys; verrattavuus siinä mielessä, että asialla tai kohteella on merkitys ja arvo tai se jopa on olemassa vain suhteessa toiseen asiaan tai kohteeseen,

eli absoluuttinen arvo ja merkitys puuttuvat.

Releoida. [Ransk. *relais*: vaihtohevoset.] Välittää tietoliikennettä väliaseman kautta.

Relevantti. [Lat. *relevans*, gen. *relevantis*: uudelleen nostava; huojentava.] 1) Jonkin asian kannalta merkitystä omaava, merkityksellinen; yhtymäkohtia omaava; asiaan kuuluva, asiaan vaikuttava, oleellinen, vaatimusten mukainen; 2) helpottava lääke. *Urantia-kirjassa* vain merkityksessä 1.

Religionisti. [Lat. *religio*: arvelu, epäily, empiminen; omantunnon epäily, uskonnollinen arvelu; tunnontarkkuus, tunnollisuus; jumalanpelko, hurskaus, uskonnollisuus; jumalanpalvelus, uskonnollinen toimitus; pyhäkkö; jumalankuva; pyhyys, pyhä velvoitus.] Henkilö, jonka elämässä uskonto ja huoli sen kohtalosta ja kehittymisestä näyttelevät keskeistä osaa; uskonnonharjoittaja.

Renessanssi. [Lat. *renasci*: syntyä uudelleen; > ransk. *renaissance*: uudelleensyntyminen.] 1) Uudelleenviriäminen, elpyminen, uusi kukoistus; 2) Euroopassa erityisesti 1300-luvun Italiasta alkanut, keskiajan katolisuuden, elämäntapojen ja sen muodot syrjäyttänyt kulttuurin uusi elpyminen, joka etsi innoitusta antiikista ja ulottui henkisen elämän kaikille aloille. *Urantia-kirjassa* sana esiintyy kummassakin merkityksessä.

Reservi. [Lat. *reservare*: panna tallelle, pitää tallella, säilyttää, säästää, pelastaa, varjella.] Varalla pidetty, vara-; varanto.

Johdannaisia: **reserviläinen, reservaatio**.

Reservaatio. [Kts. edell.] *Urantia-kirjassa* merkitys 'erityiseen tarkoitukseen varattu alue'; varauma, vastalause; jollekulle pidätetty ratkaisuoikeus; luonnonsuojelualue, rauhoitusalue.

Residenssi. [Lat. *residere*: istuutua, asettua; > ransk. *résidence*: asuinpaikka.] Arvohenkilön, kuten suurlähettilään, ruhtinaan tai maaherran asunto tai asuinpaikka; hallintokaupunki.

Residentti. [Kts. edell. > partis. presens, *residens*, genet. *residentis*: istumaan jäävä, asettuva.] Osoitusasemapaikassaan oleva; asemapaikaltaan toimiva; "täkäläinen", kun puhutaan muualta lähetetyistä korkeista virkamiehistä tai lähettiläistä.

Respiraatio. [Lat. *respiratio*: hengitys; pysähdys, huohtaminen; haihtuminen.] Hengitys; hengityksen kaltainen toiminto. *Urantia-kirjassa* vain jälkimmäisen merkitys.

Johdannainen: **respiratorinen**.

Restauraatio. [Lat. *restaurare*: palauttaa entiselleen, kunnostaa.] Entisen valtiomuodon uudelleen voimaan saattaminen, entisen hallitsijan valtaanpalauttaminen; entistys, kunnostus.

Resurssit. [Lat. *resurgere*: nousta pystyyn, kohota uudelleen, kummuta esiin; *resurrecta*: esiin kummuneet, uudelleen pystyyn nousseet; > ransk. *ressources*.] Voimavarat, taloudelliset varat, luonnonvarat; mahdollisuudet.

Revelaatio. [Lat. *velum*: purje; kangas, esirippu, verho; > *revelare*: poistaa verho, paljastaa.] Ilmoitus siinä mielessä, että revelaatio sisältää tietoa, joka on peräisin ylimaallisista lähteistä; paljastus, julkituonti. *Urantia-kirjassa* sana esiintyy muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta muodossa 'ilmoitus'.

Reversio. [Lat. *reverti*: kääntyä takaisin, palata; palata puheessa johonkin asiaan; > *reversio*: paluu, palaaminen johonkin asiaan.] Katseen tai mielenkiinnon takaisin – taaksepäin, menneeseen päin – kääntäminen.

Revoluutio. [Lat. *revolvere*: pyörittää, vierittää ympäri; kiertää auki, kehittää, avata.] Vallankumous, mullistus.

Johdannainen: **revolutionisti**.

Riitti. [Lat. *ritus*: uskonnollinen säädös tai tapa, uskonnolliset menot; tapa, tottumus.] Palvontatoimintus, kirkollinen seremonia.

Riski. [Engl. *risk*; ransk. *risque*; saks. *Risiko* < ital. *risco* t. *rischio*.] Epäonnistumisen tai tappion vaara; uhkayritys.

Rituaali. [Kts. 'riitti'.] Uskonnollisia menoja koskeva järjestys ja niissä noudatetut tavat, palvontamenot; mitkä tahansa ulkonaiset menot; sanalla on yleensä se sivumerkitys, että rituaali on tarkoitukseton ja pelkkä muodollisuus.

Johdannaisia: **ritualismi, ritualistinen**.

Romantiikka. [Lat. *Romanus*: roomalainen; > *lingua Romana*: rahvaanlatina; > vanh. ransk. *romanz* t. *romans*: rahvaanlatinalla seipitetty runous ja kirjallisuus, jonka sisältö oli sankari- ja ritaritarinoita, kertomuksia ajallisesta ja paikallisesta kaukaisuudesta, rakkaustarinoita, tunnelmointia jne.] Osin todellisudelle vieras tunnelmointi, haaveilu ja tunne-elämän, varsinkin rakastumisen, keskeisyys; haaveilu, tunnelmointi.

Johdannainen: **romanttinen**: tunnelmallinen, haa-

veellinen, runollinen, viehättävä, ihana.

Rooli. [Lat. *rotulus*: pikku pyörä, ratas; tela, rulla; > ransk. *rôle*, joka luultavasti johtuu siitä, että näyttelijän vuorosanat aikanaan käärittiin rullaksi.] Näytelty osa elämässä; osa näytelmässä, oopperassa tms.

Rutiini. [Ransk. *routine*, reitin mukainen; < *route*: reitti.] Vakiintuneen kaavan mukaan sujuva; mekaaniinen; tottumus; tottumuksesta johtuva taitavuus.

Rytmi. [Kreik. *rythmos*: mitattu liike.] (Tavallisesti säännöllisen) vaihtelun aiheuttama jonkin piirteen jaksottaisuus.

Sakramentti. [Lat. *sacrare*: pyhittää, vihkiä, omistaa jllkille; tehdä kuolemattomaksi, ikuiseksi; > *sacramentum*: takuuraha, jonka riitapuolet tallettivat oikeuteen ja jonka hävinnyt osapuoli menetti valtiolle (kts. 797:11); riitajuttu; sotilasvala, uskollisuuden vala; sotapalvelus. Sana vakiintui kristillisenä aikana kreikan sanan 'mysterion' käännökseksi.] Tiettyjen kirkollisten riittien ja ehtoollisella käytettyjen viinin ja leivän nimitys. Sakramenteja, varsinkin kastetta ja ehtoollista, pidetään kristinuskossa pelastumisen edellytyksenä.

Sandaalit. [Pers. *sandal*; > kreik. *sandálion*: yksinkertainen hihnoilla kiinnitetty jalkine.] Jalkineet, jotka koostuvat vain anturasta ja sen kiinnittämiseen tarkoitetuista hihnoista.

Sangik-rodut. [Neologismi.] Andoniiteista ja heidän rappeutuneista jälkeläisistään ilmaantuneet värilliset rodut.

Sanktio. [Lat. *sanctio*: rangaistusmääräys.] 1) Seuraamus, rangaistus; 2) rangaistuksen uhka, pakote, tehoste; 3) valtuutus, vahvistaminen, hyväksyminen; lupa tehdä jotakin.

Johdannainen: **sanktioida**: antaa lupa, valtuuttaa, "siunata".

Sanobit. [Neologismi.] "Kerubit ja sanobit ovat kaikilta olennaisilta ominaisuuksiltaan serafien kaltaisia... He ovat hämmästyttävän älykkäitä, ihmeteltävän tehokkaita, liikuttavan myötätuntoisia ja miltei ihmisen kaltaisia. He ovat enkelien alin luokka." [422:1]

Sapatti. [Hepr. *shabbát*: lepopäivä.] Juutalaisen uskonnon mukainen lepopäivä, joka alkoi perjantai-iltana ja päättyi lauantai-iltaan.

Satelliitti. [Lat. *satelles*, genet. *satellit*: henkivartija; saattaja, seuralainen; apuri, kätyri.] Planeetan kuu.

Sedimentti. [Lat. *sedare*: 'asettaa' merkityksessä 'saada tyyntymään, rauhoittumaan'; sammuttaa, tyynnyttää; > *sedimentum*: asettuminen, istuutuminen; kiinni tarttuminen.] Geologinen kasautuma, kerrostuma.

Johdannainen: **sedimentaatio.**

Segmentti. [Lat. *secare*: leikata, pilkkoa; *segmentum*: leike.] Lohko, ala. Geometriassa: käyrän ja janan rajoittama ala; pallogeometriassa palloa leikkaavan tason ja pallon pinnan muodostama kappale.

Segregata. [Neologismi.] Alkuvahvuus eli avaruuden alkuperäinen voimavaraus.

Sekonafit. [Neologismi.] Superuniversumitasolla toimiva enkelikategoria.

Seksuaalinen. [Lat. *sexus*: sukupuoli.] Sukupuolista kiinnostusta koskeva, sukupuolielämää koskeva; sukupuoliyhteyden kautta tapahtuva.

Johdannaista: **seksi, seksuaalisuus.**

Sektori. [Lat. *secare*: leikata, leikellä, pilkkoa; > *sector*: poikkileikkaaja, katkaisija.] Lohko, ala. Geometriassa. ympyrän ala, jota rajoittaa kaksi keskipisteestä lähtevää ja kehälle ulottuvaa janaa ja niiden leikkaama kehän osa. Pallosektori on keskipisteestä lähtevä kartionmuotoinen kappale, joka ulottuu pallon pinnalle saakka.

Sekulaari. [Lat. *saeculum*: ihmisikä, sukupolvi; aikakausi; vuosisata; > *saecularis*: satavuotinen, vuosisatainen. Sana tuli kristillisessä kielenkäytössä tarkoittamaan 'maailmallinen'.] Maailmallinen, maallistunut, uskontoon välinpitämättömästi suhtautuva, uskonnollisista elämänsenteistä luopunut.

Johdannaista: **sekulaarinen, sekularismi, sekularisointi, sekularisti, sekularistinen.**

Sekundaarinen t. **sekundäärinen.** [Lat. *secundus*: järjestyksessä toinen, toisella sijalla oleva; seuraava, lähin.] Toisen asteen; toissijainen.

Sekventiaalinen. [Lat. *sequi*: saattaa, seurata, tulla perässä, noudattaa; tulla jnk jälkeen (ajallisesti); olla seurauksena, johtua; > adj. *sequens*, genet. *sequentis*: seuraava.] Toisiaanseuraavutta koskeva; järjestyksen mukainen.

Selibaatti. [Lat. *caelebs*, genet. *caelebis*: naimaton; yksinäinen.] Naimattomuus. Yleisessä kielenkäytössä 'selibaatti' tarkoittaa sukupuolielämästä pidättymistä, mitä se siis ei suoranaisesti merkitse.

Senaattori. [Lat. *senex*: vanha, iäkäs, komparat.

senior: vanhempi, iäkkäämpi; > *senatus*: vanhimpainneuvosto, senaatti; *senator*: vanhimpainneuvoston, senaatin, jäsen.] Senaatin jäsen, vanhimpainneuvoston jäsen.

Sensori. [Lat. *ensor*: arvostelija; roomalainen virkamies, joka toimitti henkikirjoitusta ja määräsi verot.] Arvostelija; tarkastaja; sensuurin virkamies; henkikirjoittaja. *Urantia-kirjassa* sanotaan Universaalisista Sensoreista, yhdestä rinnasteisten kolminaisuusperäisten olentojen luokasta: "... Nämä ainutlaatuiset olennot ovat Jumaluuden lausuma tuomio. He eivät vain heijasta täydellisyyttä olevia päätöksiä, vaan he ovat Paratiisin-Kolminaisuuden tuomio." [217:7]

Sentimentaalisuus. [Lat. *sentire*: tuntee, aistimilla havaita, saada kokea; olla jtk mieltä; > *sensus*: tunto, aistimus; tunne; mielenlaatu; > myöhäislat. *sentimentum*: tunteminen, tunto.] Herkkätuntoisuus, tunteellisuus, tunteileminen, haaveilevuus; liikatunteellisuus, ylitunteellisuus, affektoituneisuus.

Serafit. [Hepr. *saraf*, mon. *serafim*: käärme; > käärmeen värinen; kuparinvärinen > enkeli.] *Urantia-kirjassa* paikallisuniversumin hoivaavien henkien eli enkeleiden olentoluokka.

Johdannaista: **serafoida, serafointi**: serafin sisään sulkeminen kuljetusta varten.

Seremonia. [Lat. *caerimonia*: pyhä kunnioitus; kunnianarvoisuus, pyhyys; juhllisuus, pyhä toimitus; menot.] Rituaali; kaavan mukaan toimitetut menot, juhlamenot, juhllisuus. Sanalla on usein sellainen sivumerkitys, että seremonia on merkityksetön, turha tai tarpeettomuus.

Johdannaista: **seremoniaalinen, seremoniaalisuus.**

Servitaalit. [Neologismi.] Havonan olentoluokka "Havonan keskiväliolennot", joka muuntuu Kandidaattien Opastajiksi.

Sfääri. [Kreik. *sfaira*: pallo.] Pallo, pallonmuotoinen taivaankappale; vaikutuspiiri; kehä. Sana esiintyy *Urantia-kirjassa* kaikissa merkityksissään.

Shamaani. [Tunguusiala: *saman*; ven. *shaman*.] Alunperin Siperian kansanheimojen luonnonuskonnon pappi tai poppamies, joka vain voi olla yhteydessä henkivoimiin.

Johdannaista: **shamanismi, shamanistinen.**

Sheikki. [Arab. *shaih*; *shaik*: vanhin; päällikkö.] Päämies; opettaja; vanhin. Käytetään myös arvonimenä kuten englannin 'sir'.

Shokki. [Engl. *shock*: isku, törmäys; järkytys.] Varsinaisesti vakava verenkierron häiriö ja sen aiheuttama hengenvaarallinen tila, mutta yleisessä kielenkäytössä shokki tarkoittaa järkytystä, lamaantumiseen ja/tai jonkinlaisiin fyysisiin oireisiin johtavaa järkyttymistä, kauhistumista tms.

Sivilisaatio. [Lat. *civilis*: kansalais-; kansanmielinen, alentuvainen, kohtelias, ystävällinen; julkinen, valtiollinen, poliittinen; siviili-.] Sivistys, hengenviljelyn, teknologian, uskonnon, aineellisten saavutusten yms. kokonaisuus, kaikkineen otettuna; varsinkin koko maailman tai tietyn aikakauden tai alueen omalaatuisensa kulttuuri ja sivistys; samassa merkityksessä käytetään usein myös sanaa 'kulttuuri'.

Skaala. [Lat. *scalae*: tikapuut, portaat.] Asteikko; mittakaava.

Skeptikko. [Kreik. *skeptikós*: tutkiva.] Skeptikot olivat eräs antiikin filosofikoulukunta, josta *Urantia-kirja* esittää selvityksen, mutta sanaa käytetään kirjassa myös sen yleisessä merkityksessä: epäilijä

Johdannaisia: **skeptisyys, skeptisismi, skeptikko, skeptinen.**

Slangi. [Engl. *slang*.] Ryhmän keskuudessaan käytämä erikoisia sanoja ja sanontoja sisältävä kielimuoto, jolla on heikko sosiaalinen status; sen sijaan vastaavantapaista sosiaalisesti hyväksytyä kieltä kutsutaan jargongiksi.

Solidaarisuus. [Lat. *solidare*: tiivistää, lujittaa, vahvistaa; > ransk. *solidarité*.] Yhteishenki, yhteisvastuullisuus; keskinäinen auttaminen ja avunanto; samalla kannalla oleminen.

Sosiaalinen. [Lat. *societas*. yhteisyys, osallisuus; valtiollinen liitto; veronvuokrayhtymä.] Yhteisöä koskeva, yhteiskuntaelämään liittyvä, yhteisöllinen, yhteiskunnallinen; yhteisöön sopeutuva; yhteiseen hyvään pyrkivä, avulias, ihmisiä auttava.

Johdannaisia: **sosiaalistaa, sosiaalistua, sosiaalistaminen, sosiaalisuus, sosialisoida, sosialistinen.**

Sosiaalistaa. [Kts. edell.] Tehdä yhteisöön sopeutuvaksi tai soveltuvaksi, sopeuttaa yhteisöön; tehdä muut ihmiset huomioon ottavaksi; saada jku huomaamaan yhteinen hyvä.

Johdannaisia: **sosiaalistua, sosiaalistaminen.**

Sosialisti. [Kts. 'sosiaalinen'.] Sosialismin kannattaja, joka periaatteessa ajaa tuotantovälineiden ottamista yhteiskunnan omistukseen; myös sellaisen näkemyksen kannattaja, jonka mukaan yhteiskunta on ensisijainen, yksilö toissijainen; yksilön hyvä toteutuu vain

yhteisen hyvän kautta.

Johdannaisia: **socialisoida** (ottaa yhteiskunnan omistukseen), **sosialistinen.**

Spektaakkeli. [Lat. *spectare*: katsoa, katsella; > *spectaculum*: katsojapaikka teatterissa; näytöntö, näytelmä.] Suurisuuntainen, mahtava tai mahtaileva näytelmä; luonnonnäytelmä. Sanalla on toisinaan sellainen sivumerkitys, että näytelmä on vähäarvoinen tai kunnianhimoton; "show".

Spektri. [Lat. *spectrum*: harhakuva, haamu, näky; hahmo.] Kirjo.

Johdannainen: **spektroskooppinen** [*spectrum*; kreik. *skopein*: katsoa] Spektrin tutkimiseen rakennetulla laitteella tehtyyn havaintoon perustuva.

Spekuloida. [Lat. *speculari*: tähystellä; vakoilla, tiedustella, väijyä, pitää silmällä; > *speculator*: tiedustelija, vakoilija; käskyläinen; tutkija.] 1) Leikitellä mielessään jollakin ajatuksella tai idealla; mietiskellä, pohdiskella jotakin asiaa puolesta ja vastaan; punnita eri mahdollisuuksia; arvela, aunikoida; 2) keinotella, oletettuihin hinnannuutoksiin perustuva ostaminen ja myyminen niin, että siitä jää mahdollisimman suuri voitto. Sana esiintyy *Urantia-kirjassa* vain ensimmäisessä merkityksessä.

Johdannaisia: **spekulaatio, spekulatiivinen, spekulointi.**

Spiraali. [Lat. *spira*: kiemura, koukero, kierukka.] Kierukka; kaartuva viiva, joka kiertää keskipistettä siitä koko ajan loitoten.

Spiritismi. [Lat. *spiritus*: ilma; tuulihenki; hengitys, huokaus; henki, elämä; innoitus, ajatuksenlento; uljuus, uljas mieli; kopeus, röyhkeys.]. 1) Käsitys, jonka mukaan kaiken olevaisuuden perustana on henki eikä aine, niin kuin materialismi väittää; 2) Uskomus, jonka mukaan vainajahenkiin on saatavissa yhteys meedioiden välityksellä. *Urantia-kirjassa* 'spiritismi' esiintyy molemmissa merkityksissä.

Johdannaisia: **spiritistinen, spiritisti.**

Spiritualismi. [Kts. edell.> *spiritualis*.] Kts. edell. merkitys 2.

Spironga. [Neologismi.] Eräs paikallisuniversumin pysyvien olentojen luokka. "Spironga-olennot ovat ... paikallisuniversumin henkiauttajia, jotka toimittavat Nebadonin rutiininomaisia henkitechäviä." [416:2]

Spontaani. [Lat. *sponte*: omasta tahdostaan.] Omaehtoinen, omasyntyinen; itse aiheutettu; automaattinen; ilman ulkopuolista syytä ilmaantuva tai tapahtuva. Yleisessä kielenkäytössä esiintyy myös merkityk-

sessä herkästi syttyvä tai innostuva, välitön.

Johdannainen: **spontaanisuus**.

Spornagia. [Neologismi.] “Paikallisuniversumin arkkitehtoniset päämajamaailmat ovat reaalisia maailmoja – fyysisiä luomuksia. Niiden fyysinen kunnossapito vaatii paljon työtä, ja siinä suhteessa meitä auttaa ryhmä fyysisiä luotuja, joita kutsutaan spornagia-olennoksi. Ne omistautuvat näiden päämajamaailmojen aineellisten puolien huolenpitoon ja viljelyyn Jerusemista aina Salvingtoniin asti. Spornagia-olennot eivät ole henkiä eivätkä persoonia; ne ovat eräs olemassaolon piiriin kuuluva eläinluokka...” [416:3]

Staattinen. [Kreik. *statós*: seisova. Lat. *status*: seisominen, asema.] Liikkumaton, paikallaan pysyvä; jähmeä; tasapainossa oleva.

Johdannainen: **staattisuus**.

Stabiili. [Lat. *stabilis*: vankka, luja, tukeva; pysyvä, kestävä, luja, vakava, järkähtämätön.] Vakaa, pysyvä, muuttumaton, horjumaton.

Johdannaista: **stabiilisuus, stabiliteetti, stabilisointua**.

Standardi. [Keskiajan lat. *standardum*: arvonmerkki; > engl. *standard*.] Adjektiivina: 1) normaali, normin mukainen, vakio-, mitat täyttävä, vaatimukset täyttävä; 2) vertauskohtana toimiva, normin määrittävä, vakioiva. Substantiivina: normi, vakio, mitta, mittapuu, vaatimustaso, taso, vähimmäisvaatimukset, normatiivinen verrokki.

Johdannaista: **standardisoida, standardisointi, standardisoitua, standardisoituminen**.

Stationaarinen. [Lat. *stare*: seistä; seisoa paikallaan, olla liikkumatta; pysyä; pitää paikkansa, pitää puolensa; > *stationarius*: liikkumaton, paikallaan pysyvä.] Samassa asemapaikassa pysyvä.

Status. [Lat. *status*: seisominen; asema, kanta, tila, olot, laita; pystyssä pysyminen, turvallisuus; varat, varallisuus.] Taso, tila, laita, asema asteikolla, yhteiskunnallinen asema; se, mihin asteikon kohtaan, mille tasolle, luetaan kuuluvaksi.

Stereoskooppinen. [Kreik. *stereós*: kiinteä, jäykkä; *skopéin*: katsoa, katsella.] Stereoskooppi on laite, jolla voidaan katsoa kummankin silmän (hieman toisistaan poikkeavasta) näkökulmasta otettua kahta kuvaa, jolloin syntyy komiulotteinen vaikutelma. ’Stereoskooppinen’ on tällaisen kuvan, kolmiulotteisen kuvan, mukainen.

Stereotyyppi. [Kreik. *stereós*: kiinteä, jäykkä; *typos*: malli, tyyppi.] Mallikappale; kaavio.

Stereotyyppinen. [Kts. edell.] Kaavamainen, kaavan mukainen, standardin mukainen; jäykkä.

Stimuloida. [Lat. *stimulare*: pistellä kannuksilla; kannustaa, kehottaa, kiihottaa, yllyttää; vaivata, tehdä levottomaksi.] Kiihottaa, kiihdyttää, yllyttää, antaa yllykettä tai kiihoketta.

Stipendi. [Lat. *stips*: pieni raha, vähäinen raha-apu, almu; > *stipendium*: sotaväen palkkaukseen kannettu vero; sotilaan palkka; sotapalvelus; vero, maksu; korvaus.] Opintoapuraha.

Strateginen. [Kreik. *strategós*: sotapäällikkö; *strategía*: johtamistaito; sotataito.] Sotataidollinen; menestyksellistä ja tuloksellista toimintaa ajatellen keskeinen.

Struktuuri. [Lat. *struere*: latoa, kasata; rakentaa; asettaa järjestykseen; > partis. perf. *structum*; > subst. *structura*: yhteenliittäjä, kokonpano, sommittelu, rakenne, rakennustapa.] Rakenne, järjestys, kokonpano.

Studio. [Lat. *studere*: ahkeroida, uurastaa; pitää jnk puolta, avustaa, kannattaa; opiskella; > ital. *studio*: työhuone.] Taiteilijan työhuone; valmistamo. (Amer. myös yhden hengen hotellihuone.)

Stuerti. [Engl. etymologialtaan epäselvä *steward*: pehtori, isännöitsijä; taloudenhoitaja; muonamestari; laivan tai lentokoneen miespuolinen tarjoilija.] Muonamestari.

Subgalaktinen. [Lat. *sub*: ali, alle; kts. ’galaksi’.] Galaksin osan muodostava; osagalaktinen.

Subjekti. [Lat. *subiectus*: alle pantu, alamainen.] 1) Valtion tai hallitsijan alamainen; 2) se lauseenjäsien, josta predikaattiverbi kertoo; aktiivinen toimija, agentti vastakohtana toiminnan tai ajattelun kohteelle eli objektille; elävä, ajatteleva ja toimiva olento. Subjektin ja objektin merkitys ja ero ei ole aina ollut eikä ole kaikissa kielissä sanotunlainen, vaan ’subjekti’ tarkoitti toiminnan tai ajattelun kohdetta eli objektia, ja subjektin merkityksessä toimi sana ’substanssi’. ’Objekti’ tarkoitti ’esine’. Näin on osittain edelleen englannin kielessä (jossa subjekti-käsitteestä käytetään sanaa ’agentti’) samoin kuin logiikassa.

Johdannainen: **subjektiivinen**.

Subjektiivinen. [Lat. *subiciere*, partis. perf. *subiectum*: heittää tai asettaa alle; saattaa jnk:n vallan alle, kukistaa, alistaa; panna alttiiksi; keskiaj. lat. *subiectivus*: subjektille ominainen.] Subjektin (puhujan

itsensä) edellytyksistä, näkemyksistä, asenteista, arvoista, kyvyistä jne. riippuva ja niiden rajoittama; henkilökohtainen, subjektille ominainen.

Johdannainen: **subjektiivisuus**.

Substanssi. [Lat. *sub*: alla; *stare*: seistä; > *substantia*: oleminen, olemassaolo; *substans*, gen. *substantis*: alla oleva.] Sana on vaikea siksi, ettei suomen kielessä ole mitään tarkalleen 'substanssia' vastaavaa sanaa. "Kaiken pohjana oleva", alusta; sisältö; "varsinainen asia"; aine, aines, ainessisältö (jolloin 'ainetta' ei tule ymmärtää välttämättä materiaalisena aineena). Filosofia: ilmiöistä havaittavien ominaisuuksien ja seikkojen kannattaja, ylläpitäjä, alusta; se mitä kyseinen ilmiö tai kohde itse asiassa on ihmisen tajunnasta riippumatta.

Subtrooppinen. [Lat. *sub*:- ali-; kreik. *tropos*: käänne; > kääntöpiiri.] Trooppisen ja lauhkean vyöhykkeen välinen vyöhyke.

Suggestio. [Lat. *suggerere*: kantaa, panna alle; tuoda, tarjota; toimittaa; johtaa mieleen; antaa seurata; kasata, ajaa kokoon] Salavaikutus; jonkin idean, käyttäytymis- tai toimintatavan iskostaminen jonkun toisen mieleen käyttämällä hyväksi eleitä, sanoja tms. niin, että tämä omaksuu kyseisen idean huomaamattaan ja ehdollistuu sille; valvetilassa suoritettu hypnoottinen ehdollistaminen.

Summa. [Lat. *summa*: korkein.] Yhteenlaskun tulos; yhteismäärä; tietty rahamäärä; oppilauseلمien yhteenasetelma.

Johdannaisia: **summaatio, summautua, summittainen**.

Summaatio. [Kts. edell.] Lopputulos; se mikä saadaan, kun kaikki kerätään yhteen.

Summittainen. [Kts. 'summa'.] Mielivaltainen; suurin piirtein tai laajoin vedoin suoritettu tai esitetty; ei tarkka; yksityiskohtiin tai muodollisuuksiin tuijottamaton.

Super- [Lat. prepositio ja etuliite *super*: yli-.] Yli-, enemmän kuin, yläpuolelle, päälle. Joissakin yhteyksissä etuliitteellä saatetaan *Urantia-kirjassa* viitata myös Korkeimpaan.

Superadditiivinen. [Lat. *super*: yli; *ad*: luo; *dare*: antaa; > *addere*: lisätä, liittää; antaa, herättää, tuottaa; > *superaddere*: panna vielä lisäksi päälle; liittää lisäksi.] Jonkin jo lisätyn päälle lisättävä tai lisäty.

Supernafit. [Neologismi.] Supernafit ovat Havonan ja Paratiisin eli keskusuniversumin hoivaavia henkiä,

keskusuniversumin enkeleitä.

Superuniversumit. [Neologismi.] Finiittisyyden tapahtumapaikka ja aktuaalistumisen tila; ajallisuuden seitsemän universumia; Korkeimman Jumalan eli Kaikkivaltiaan Korkeimman ja Seitsemänkertaisen Jumalan toimikenttä, Korkeimman Olennon evoluution ajallinen ja avaruudellinen näyttämö.

Suvereeni. [Lat. *superus*: ylhäällä oleva, yläpuolella oleva; > ransk. *souverain*.] Itsenäinen, täysivaltainen, riippumaton; korkein, ehdoton, rajoittamaton, täydellinen; monarkkisesta valtionpäämiehestä käytetty nimitys.

Sykli. [Kreik. *kyklos*: piiri, kehä; ympyrä.] Jakso, sarja, kiertokulku.

Sykloni. [Kts. edell.] Pyörremyrsky; syöveri.

Symboli. [Kreik. *symbolon*: merkki; poletti.] Tunnusmerkki, eduskuva, tunnuskuva; kuvaannollinen vastine; jonkin todellisuuskohteen ajatuksellinen vastine.

Johdannainen: **symboloida, symboliikka**.

Symboliikka. [Kts. edell.] Symbolien käyttö, kuvaannollinen esitystapa; tunnuskuvasa; oppi symboleista.

Synkopiointi. [Kreik. *syn*: yhteen; *koptein*: iskeä, takoa, lyödä; leikata.] Sävelen aloittaminen normaalisti iskuttomalla iskualan osalla ja sen jatkaminen normaalisti iskulliseen osaan saakka, jolloin saadaan aikaan vaikutelma iskun siirtymisestä taaksepäin tai sen ennakoimisesta, mikä on tärkeä rytmisen keino; yhdysävelten käyttö.

Synkronia. [Kreik. *synchronos*: samanaikainen, yhtäaikainen.] Tasatahtisuus; samanaikaisuus.

Johdannaisia: **synkroninen, synkronoida, synkronoitua**.

Synonyymi. [Kreik. *syn*: yhdessä; 'onoma: nimi; > *synonymon*.] Sana, joka merkitsee samaa kuin jokin toinen sana.

Synteesi. [Kreik. *synthesis*: yhteensaattaminen.] Yhdelmä, yhteensaattaminen, yhdistelmä, yksityiskohdista koottu kokonaisuus, yleiskuva; kompositio.

Johdannaisia: **synteesimäinen, synteettinen, syntesoida, syntesoija, syntesoitua**.

Synteettinen. [Kts. edell.] Yhdelmää koskeva, synteesiä käyttävä, synteesiä koskeva. Toisin kuin yleisessä kielenkäytössä *Urantia-kirjassa* 'synteettinen' ei tarkoita 'keinotekoinen'.

Symmetria. [Kreik. *symmetría*: yhteismitallisuus.] Tasasuhtaisuus; molempien puolien samankaltaisuus; kokonaisuuden eri osien yhdenmukaisuus.

Johdannaisia: **symmetrinen, symmetrisyys.**

Systeemi. [Kreik. *systema*: järjestynyt kokonaisuus, osista koostuva kokonaisuus.] Järjestelmä.

Johdannaisia: **systemaattinen**: järjestelmällinen; **systematisoida**: järjestelmällistää, saattaa järjestelmään, muodostaa järjestelmäksi.

Tabu. [Polyn. *tabu*: jumalan, kuninkaan tai päällikön käyttöön eristetty; pyhä.] Kielletty, loukkaamattomana pidettävä; esine, jota ei saa koskea; asia, josta ei saa puhua.

Taktiikka. [Kreik. *taktiká*: järjestelyä koskevat asiat.] Suunnitelmallinen menettelytapa; menettelytapa; taistelusuunnitelma.

Johdannainen: **taktinen.**

Talenti. [Lat. *talentum*.] Painomitta, jonka suuruus vaihteli suuresti eri aikoina ja eri puolilla Rooman valtakuntaa, mutta oli keskimäärin 26 kiloa. Rahana 'talenti' tarkoitti talentin painosta hopeaa. On huomattava, että 'talenti' tai 'talangi' tarkoittaa myös 'kyky', 'kyvykkyys', 'lahjakkuus'. Molemmat merkitykset esiintyvät *Urantia-kirjassa*.

Talismaani. [Arab. *tilsam*: taikakalu; > esp. *talismán*.] Taikakalu, onnea tuovaksi uskottu esine.

Tariffi. [Arab. *tarif*: tiedot.] Virallinen hinnasto tai maksuluettelo; tullimaksu.

Teatteri. [Kreik. *theatron*; > lat. *theatrum*: katsomo; näytelmien yms. esityspaikka.] Alunperin tiettyä arkkitehtonista kaavaa noudattava, kaarevasta portaittain nousevasta katsomosta, näyttämöstä ja apurakennelmista koostuva rakennus, jossa esitettiin tragedioita, komedioita ja draamoja tai jossa roomalaisaikana järjestettiin myös taisteluesityksiä; 1) näytelmien esityspaikka; 2) näyttämötaide; 3) teeskentely.

Tekniikka. [Kreik. *tehne*: taito, taitavuus; käsityö; > *tehniké*: käsityötaito.] Teoreettisten tietojen käytännön soveltaminen; koneistus; tarkoituksenmukaisten menetelmien tuntemus ja käyttö; suoritustapa.

Johdannaisia: **teknikko, tekninen.**

Teleskooppi. [Kreik. *tele*: kauko, kauas; *skopéin*: katsoa.] Kaukoputki; kokoon työnnettävä putki.

Temperamentti. [Lat. *temperare*: lämmittää; sekoittaa, miedontaa; lauhduttaa, lieventää; noudattaa

kohtuutta tai malttia, hillitä; > *temperamentum*: oikea sekoitussuhde, määrä, keino; kohtuus.] Tunne-elämän peruslaatu; mielialojen vaihtuvuus.

Johdannainen: **temperamentikas.**

Tempo. [Lat. *tempus*: aika, ajankohta, ajanjakso; ital. *tempo*: nopeus.] Liikesarjan osien suoritustiheys, tapahtumatiheys; nopeus.

Temppeli. [Lat. *templum*: erillinen aukea tai paikka huomioidentekoa varten; vihitty tai pyhitetty paikka, pyhäkkö.] Uskonnollisten menojen suorituspaikka; toisinaan rakennus, jossa jumalan uskottiin asuvan ja jossa häntä palvottiin; pyhäkkö.

Tendenssi. [Lat. *tendere*: jännittää, tiukentaa, pingottaa; levittää pullistaa, venyttää; ojentaa kurottaa; suunnata, tähdätä nuoli; koettaa ajaa perille; pyrkiä tai tähdätä jhnk; *tendens*: pyrkivä, johonkin tähtäävä; pingottava, ojentava, kurottava, suuntaava jne.] Pyrkimys johonkin suuntaan; tarkoitus; taipumus, pyrkimys.

Teologia. [Kreik. *theos*: jumala; *logos*: oppi, tieto, sana.] Jumaluusoppi; uskonnontutkimus; jonkin uskonnon oppijärjestelmä tai opinkappaleet. *Urantia-kirjassa* teologia määritellään "uskonnon psykologiaksi" (69:1) ja "uskonnonfilosofiaksi" (1130:4). "Teologia on ihmishengen tekojen ja reaktioiden tarkastelua. Siitä ei voi koskaan tulla tiedettä, sillä sen täytyy olla aina enemmän tai vähemmän sidoksissa toisaalta psykologiaan henkilökohtaisen julkitulonsa osalta ja toisaalta filosofiaan asioiden järjestelmällisen kuvailun osalta. Teologia on aina oman uskontosi tarkastelua; jonkun toisen ihmisen uskonnon tutkiminen on psykologiaa." [1135:3] "Teologia on uskonnollinen yritys määritellä, selvittää, tulkita ja osoittaa oikeuteiksi uskonnon kokemuspohjaiset väitteet, jotka loppujen lopuksi vain elävä usko voi todistaa oikeiksi." [1141:4]

Johdannaisia: **teologi, teologinen.**

Teoria. [Kreik. *theoría*: katselu; mietiskely.] Sellaisen ideoiden ja toteamusten järjestelmä, joiden katsotaan selittävän ilmiöistä tehtyjä havaintoja tai tosiasioita ja niiden keskinäisiä suhteita; jonkin toiminnan tiedollinen, todeksi koettu perusta vastakohtana sen käytännölle; jonkin tunnetun seikan tai tosiasian yleisiä periaatteita tai siihen kohdistuva (luonnon)lakeja koskeva yleinen ja systemaattinen toteamus; tieteellinen selitys; jonkin tieteenalan tai tutkimuskohteen tietojen systemaattinen esitys.

Termi. [Lat. *terminus*: rajamerkki, raja.] Oppisana, ammattisana; jonkin käsitteen tarkoin ilmaiseva sana.

Testamentti. [Lat. *testare*: kutsua todistajaksi; todistaa; tehdä jälkisäädös; osoittaa, ilmaista; *testamentum*: jälkisäädös.] 1) Jälkisäädös, todistus “viimeisestä tahdosta“ eli siitä mitä omaisuudelle kuoleman jälkeen pitää tehdä; 2) Raamatun kaksi osaa: uusi ja vanha todistus.

Johdannaisia: **testamentata, testamenttaaminen.**

Testi. [Lat. *testa*: poltettu savi; saviastia; merkitys laajeni myöhemmin tarkoittamaan astiaa, jossa käsiteltiin kulta- tai metalliseoksia ja määriteltiin niiden puhtaus.] Oikeellisuuden tai pätevyyden selville saamiseksi suoritettu koe; kokeilu; koettelu; koetus..

Johdannaisia: **testata, testaus.**

Titteli. [Lat. *titulus*: otsake; nimitys, arvo-, virka- tai kunnianimi.] Otsake; arvo-, virka- tai kunnianimi.

Torpedo. [Lat. *torpere*: olla kankea, jäykkä, turtunut; olla tyrmistynyt, lamaantunut; > *torpedo*: kangistuminen, lamaantuminen, halvaus; sähkörausku (kala).] Sikarinmuotoinen, räjähteellä ladattu ja motorisoitu, itseohjautuva meritaisteluse.

Totaalinen. [Lat. *totus*: koko, kaikki; > keskiaj. lat. *totalis*: kaiken kattava.] Kaiken kattava; loppusummaa edustava.

Johdannaisia: **totaalistua, totaalisuus, totalitaarinen, totalitarismi, totalitarianismi.**

Totalitaarinen. [Kts. edell.] Sellaista diktatuuria tarkoittava, jossa yksi vallan anastanut puolue tai aatesuunta ulottaa vaikutuksensa ja valtansa kaikille yhteiskunnan aloille ja tukahduttaa kaiken vapaan toiminnan.

Johdannainen: **totalitarianismi.**

Toteemi. [Intiaanikieli algonkin: *totem*.] Eläin, kasvi tai luonnonilmiö, johon alkukantaiset yhteisöt uskoivat olevansa erityissuhteessa ja/tai josta he uskoivat polveutuvansa; tällaisen eläimen tms. kuva.

Traaginen. [Kreik. *tragikós*: tragediaan liittyvä.] Murhenäytelmän kaltainen, murhenäytelmän sisältävä, järkyttävä.

Johdannainen: **traagisuus.**

Traditio. [Lat. *trans*: yli, toisaalle; *dare*: antaa; > *tradere*: antaa, jättää; uskoa tai luovuttaa jnk huostaan tai huoleksi; jättää perinnöksi; ilmoittaa, jutella, kertoa; > *traditio*: luovutus, antautuminen; perinnöksi jättäminen; kertomus.] Perimätieto, muistotieto; perinnäistapa, pitkään muuttumattomana jatkunut tapa.

Johdannaisia: **traditionaalinen, traditionalismi, traditionalisoida.**

Tragedia. [Kreik. *tragos*: vuohi, pukki; *'odé*: ylistyslaulu; > *tragodía*: murhenäytelmä (alunperin hauska pukkilaulu, joka toimi murhenäytelmän keventäjänä.)] Murhenäytelmä.

Tranosta. [Neologismi.] Transsendentaalinen energiamuoto, jota esiintyy vain Paratiisin yläpinnalla. (471:2)

Translaatio. [Lat. *transferre*, partis. perf. *translatum*: kuljettaa jhnkn; kääntää toiselle kielelle; siirtää.] Pyhäinjäännösten siirto; luovutus; käänös toiselle kielelle. *Urantia-kirjassa*: siirto olomuodosta toiseen; taivaaseen ottaminen suoraan elävien joukosta.

Transmutaatio. [Lat. *transmutare*: vaihdella, muuttella.] Olomuodon muutos, vaihtuminen.

Transsendenssi. [Lat. *transcendere*: astua tai kulkea tuolle puolen tai jonkin yli.] Vaikka sana esiintyy myös yleiskielessä, se kuuluu kuitenkin *Urantia-kirjassa* kirjan erikoissanastoon. Transsendenssi tarkoittaa tuntemamme finiittisen ajallisuuden ja avaruuden tuolle puolen menemistä ja ylittämistä. Transsendentaali on olento, jonka olomuoto on transsendenttinen tai jonka sijaintipaikka on tuntemamme ajallisuuden ja avaruuden tuolla puolen. Monet superetuliitteellä alkavat sanat tarkoittavat samaa. Transsendentaalisuudessa ja transsendenttisuudessa on kysymys on Perimmäisen Jumalan toimikentästä ja absoniittisuudesta, joista sanotaan, että ne ovat supeeraikaa ja transsendenttista avaruutta.

Johdannaisia: **transsendentaali, transsendentaalinen, transsendentaalisuus, transsendentalisoida, transsendenttinen, transsendentti, transsendenttisuus, transsendentoida.**

Transsi. [Engl. *trance* < lat. *transire*: mennä yli.] Hurmostila, hurmioituminen; spiritististen meedioiden unitila.

Trendi. [Engl. *trend*.] Kehityksen yleissuunta; suuntaus.

Triadi. [Kreik. *trias*: kolmijäseninen ryhmä.] Kolmijäseninen jumalaryhmä.

Triata. [Neologismi.] Gravitaatioonreagoivuuden jälkeiset energian muodot. (126:3; 471:1)

Tribunaali. [Lat. *tribunus*: roomal. heimon päällikkö; > *tribunus plebi*: kansantribuuni; > *tribunal*: tuomarin koroke, tuomarin istuin, tuomioistuin.] Tuomioistuin, oikeus.

Triumviraatti. [Lat. *triumviri*: kolmimiehinen virkakunta.] Kolmijäseninen virkakunta.

Tropiikki. [Kreik. *tropos*: käänne; > myöh. kääntöpiiri.] Pohjoisen ja eteläisen eli kauriin ja kravun kääntöpiirien välinen vyöhyke.

Johdannainen: **trooppinen**.

Turbaani. [Pers. *dulband*; > turk. *tulbant*; > ransk. *turban*.] Päähine, joka koostuu lakin ympäri kiedotusta pitkästä pellava-, puuvilla- tai silkkikankaasta. (Sanasta johtuu myös ’tulppaani’.)

Tyranni. [Kreik. *tyrannos*: yksinvalti; > lat. *tyrannus*: yksinvalti; hirmuvalti; vallananastaja.] Hirmuhallitsija, sortovalti. (Kreikan 600- ja 500-luvuista eKr puhuttaessa sanalla on neutraali merkitys ’yksinvalti’.)

Johdannaisia: **tyrannia**, **tyrannisoida**: alistaa jku mielivallan ja sorron alle.

Tyyli. [Lat. *stilus*: kirjoituspiirrin; kirjoittaminen, sommittelu; kirjoitustapa, esitystapa.] *Urantia-kirjassa* esiintyvät merkitykset ’esitystapa’, ’kirjoitustapa’.

Ubikviteetti. [Lat. *ubique*: missä hyvänsä, kaikin paikoin, kaikkialla.] *Urantia-kirjan* erikoisterminologiaa. Ubikviteetti tarkoittaa ajallista ja avaruudellista kaikkiallisuutta. Kts. myös ’omnipresenssi’.

Ultimata. [Neologismi.] Eräs energian vaihe. “Kun valta- ja gravitaatioenergiaa tarkastellaan yhdessä, niistä puhutaan Uversassa sanalla ultimata.” [470:4]

Ultimaton. [Neologismi.] Lineaariseen gravitaatioon reagoimaton aineen rakenteen, elektronien ja muiden mikrohiukkasten, perusyksikkö; pienin mitattavissa oleva energiamuoto.

Johdannainen: **ultimatoninen**.

Ultra- [Lat. *ultra*: edemmäksi, pitemmälle, tuolla/tuolle puolen; vielä, enemmän.] Etuliite, jolla laajennetaan sanan merkitystä latinalaisen adverbien ’ultra’ merkityksin; yli-, ääri-, enemmän kuin tms.

Unioni. [Lat. *unus*: yksi; > myöhäislat. *unio*, genet. *unionis*: ykseys.] Valtioliitto; liitto, yhteenliittymä.

Universumi. [Lat. *universus*: yhteen kääntynyt, ykseydeksi yhdistynyt; > *universum*: kokonaisuus, maailmankaikkeus, koko maailma.] Maailmankaikkeus. *Urantia-kirjassa* erikoismerkityksiä: aineellinen olemassaolo ja olevaisuus jakaantuu hierarkkisesti moneen erilliseen ja eritasoiseen universumiin. Jos

sana esiintyy tarkemmin määrittelemättömänä, sillä tarkoitetaan lähes aina paikallisuniversumia, meidän tapauksessamme Nebadonin paikallisuniversumia.

Johdannainen: **universaalinen**, **universaalisuus**.

Universumivoima. [Neologismi. Kts. edell.] Eräs energian vaiheista, joka reagoi sekä Paratiisiin gravitaatioon että lineaariseen gravitaatioon.

Universaalinen. [Kts. edell. > *universalis*: yleismaailmallinen, yleinen.] Yleismaailmallinen, yleinen; *Urantia-kirjassa* tarkoittaa myös ’koko maailmankaikkeuden kattava’, ’koko olemassaoloon kohdistuva’.

Johdannainen: **universaalisuus**.

Univitalia. [Neologismi.] Konstellaatioiden pysyvät kansalaiset; konstellaatioiden “keskiväliolennot”.

Unssi. [Lat. *uncia*: naulan eli paunan kahdestoistaosa, n. 27,25 grammaa.] Anglosaksinen, nykyään miltei vain amerikkalainen, painomitta: 28,35 grammaa.

Urantia. [Neologismi.] “Urantia – se on asuttamamme maailman nimi – “ [1:1]

Utopia. [Kreik. *u-*: ei; *topos*: paikka.] Haavemaailma; kuviteltu maailma, jossa kaikki on ihanteellisesti järjestettyä; tuulentupa. (Sana on kirjailija Thomas Mooren kehittämä; hänen vuonna 1516 julkaistu romaaninsa *Utopia* kuvailee ihanneyhteiskuntaa.)

Johdannainen: **utopistinen**.

Vaniitit t. vanilaiset. [Neologismi.] Pohjoisten nodilaisten ja amadonilaisten ryhmä, joka piti Vania johtajanaan. (860:5)

Variaatio. [Lat. *variare*: tehdä kirjavaksi, täplittää; tehdä monenlaiseksi, vaihtelevaksi, erilaiseksi; olla erilainen; > *variatio*: erilaisuus, erotus, erottava tekijä.] Hieman muutettu tai muuttunut vaihtoehto; muuntelu, muunnelma, muunnos.

Vegetatiivinen. [Lat. *vigere*: olla elinvoimainen; rehoittaa, kukoistaa, olla voimissaan; > *vegetus*: ravakka, pirteä; > keskiaj. lat. *vegetativus*: elinvoimainen.] Kasvulle välttämätön; eläin- ja kasvikunnalle yhteinen; tietoisuudesta riippumaton.

Versio. [Lat. *versare*: käännellä, väännellä, kierrellä; saivarrella; keskiaj. lat. *versio*: käänös, toisinto.] Muunneltu muoto; toisinto, jossa jokin seikka tai puoli on muuttunut alkuperäiseen verrattuna (esimerkiksi jokin teksti on käännetty toiselle kielelle, julkaistaan eri koossa, erilaisessa asussa, painetun sijasta elektronisena yms.)

Veto-oikeus. [Lat. *veto*: kiellän, en suostu, vastustan (äännetään 'vetoo'; ei '*veetto'). Ilmaisui tuli käyttöön Rooman senaatissa, kun kansantribuunit ilmoittivat vastustavansa senaatin tai korkeimpien viranomaisten päätöksiä.] Perustuslaissa yleensä valtionpäämiehelle annettu oikeus joko kokonaan tai ainakin uusintakäsittelyyn johtaen estää parlamentin tai hallituksen päätöksen voimaantulo. *Urantia-kirjassa* valtionpäämiehen tilalle tulee ajatella Jumala. Sanalla ei ole mitään tekemistä suomenkielen 'veto'-sanalla kanssa.

Visio. [Lat. *videre*: nähdä; > *visio*: näkeminen; näky, ilmestys; kuvittelu; käsitys.] Harhanäky, uskonnollisessa hurmostilassa nähty näky tai hallusinaatio. *Urantia-kirja* puhuu myös aidosta visiosta, aidosta profeetallisesta kokemuksesta, joka on todellakin peräisin yli-inhimillisiltä tasoilta. Nykyään sanalla tarkoitetaan myös tulevaisuudennäkymiä, mielessä nähtyä kuvaa kehityksen suunnasta.

Volyyymi. [Lat. *volvere*: kts. 'evoluutio'; > *volumen*: mutka, kiemura, kierros; papyruskäärö, kirjakäärö, kirja, teos, kirjan osa; kirjan laajuus, sen käsittelemä sisältö.] 1) Laajuus, määrä, tilavuus; 2) kirja; teoksen erillinen osa tai nide. Sana esiintyy *Urantia-kirjassa* vain ensimmäisessä merkityksessä.

Voodoo. [Dahomey: *vodu*.] Salamennoin harjoitettu haitilaiskultti, joka on peräisin Afrikasta.

Volitionaalinen. [Lat. *velle*: tahtoa, aikoa, toivoa, suoda, pyytää, vaatia; > *volitio*: tahto.] Tahtomiseen, tahtotoimintaan, liittyvä.

Vorondadek. [Neologismi.] Yksi paikallisuniversumin Poikien kategorioista.